

ИМЕ ОДС

Број:

Дана: **.**.2026. године

ПРАВИЛА О РАДУ ДИСТРИБУТИВНОГ СИСТЕМА ПРИРОДНОГ ГАСА

ИМЕ ОДС

САДРЖАЈ:

ПОГЛАВЉЕ 1. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ	5
1.1. Предмет уређивања	5
1.2. Појмови	6
1.3. Скраћенице	9
1.3.1. Ћириличне скраћенице.....	9
1.3.2. Латиничне скраћенице	9
ПОГЛАВЉЕ 2. НАЧИН ПЛАНИРАЊА РАЗВОЈА ДИСТРИБУТИВНОГ СИСТЕМА	10
ПОГЛАВЉЕ 3. ТЕХНИЧКИ УСЛОВИ ЗА ПРИКЉУЧЕЊЕ НА ДИСТРИБУТИВНИ СИСТЕМ.....	12
3.1. Општа правила.....	12
3.2. Технички услови за прикључење.....	13
3.2.1. Увод	13
3.2.2. Постављање прикључног вода	14
3.2.3. Постављање гасних станица.....	14
3.3. Конфигурација гасне станице	14
3.4. Услови за обезбеђење доброг одржавања.....	15
3.5. Одоризација.....	15
3.6. Прикључење након принудног искључења.....	15
ПОГЛАВЉЕ 4. МЕРЕЊЕ И ЗАХТЕВИ У ПОГЛЕДУ МЕРНЕ ОПРЕМЕ.....	16
4.1. Увод	16
4.2. Употреба података добијених мерењем.....	16
4.3. Мерни подаци	16
4.4. Мерна опрема	17
4.4.1. Увод	17
4.4.2. Примарна мерна опрема.....	17
4.4.3. Секундарна мерна опрема.....	17
4.4.4. Терцијарна мерна опрема.....	17
4.4.4.1. Коректор	17
4.5. Критеријуми за избор мерне опреме и мерних линија у зависности од положаја мерног места у Систему и карактеристика потрошње крајњег купца	17
4.6. Оверавање и преглед мерне опреме	18
4.7. Обрада мерних података	19

4.7.1. База мерних података	19
4.7.2. Валидација података	20
4.7.3. Корекција података	20
4.8. Право приступа мерним подацима	21
4.9. Мерна опрема за утврђивање квалитета природног гаса	21
ПОГЛАВЉЕ 5. УСАГЛАШАВАЊЕ И РАЗМЕНА ПОДАТАКА СА ОПЕРАТОРИМА ПОВЕЗАНОГ СИСТЕМА	22
5.1. Споразум о радном режиму на улазу у Систем	22
5.2. Споразум о радном режиму на излазу из Система	22
ПОГЛАВЉЕ 6. ОДРЖАВАЊЕ ОБЈЕКТА	24
ПОГЛАВЉЕ 7. ПРИСТУП СИСТЕМУ	2626
ПОГЛАВЉЕ 8. ПРИТИСАК И КВАЛИТЕТ ПРИРОДНОГ ГАСА	29
ПОГЛАВЉЕ 9. УТВРЂИВАЊЕ И КОРЕКЦИЈА ДНЕВНИХ КОЛИЧИНА ПРИРОДНОГ ГАСА ПО КОРИСНИЦИМА И РАЗМЕНА ПОДАТАКА	33
9.1. Увод	33
9.2. Правило за утврђивање дневне количине природног гаса на излазу без дневног мерења	33
9.3. Правило за утврђивање дневне количине природног гаса по корисницима за излаз	35
9.4. Правило за утврђивање дневне количине природног гаса по корисницима за улаз	36
9.5. Израда извештаја по корисницима на улазу/излазу	36
9.6. Расподела дневних количина природног гаса на излазу за крајњег купца на којем има више Корисника	37
9.7. Корекција дневних количина природног гаса по корисницима	37
ПОГЛАВЉЕ 10. НАЧИН ОБРАЧУНА И ПЛАЋАЊЕ	39
10.1. Увод	39
10.2. Авансно плаћање	39
10.3. Инструменти обезбеђења	40
10.3.1. Банкарска гаранција	40
10.3.2. Наменски депозит	40
10.3.3. Менице	40
ПОГЛАВЉЕ 11: ПРАВИЛА ТРАНСПАРЕНТНОСТИ	42
ПОГЛАВЉЕ 12: ПОСТУПЦИ У СЛУЧАЈУ ПОРЕМЕЋАЈА У РАДУ ДИСТРИБУТИВНОГ СИСТЕМА	43
12.1. Увод	43
12.2. Поремећај у раду система	43
12.3. Поремећај на тржишту	43
ПОГЛАВЉЕ 13: ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	44

13.1. Овлашћени представник	44
13.2. Обавештавање и преписка	44
13.3. Поверљивост података	44
13.4. Виша сила	45
13.5. Решавање спорова	46
13.6. Измене Правила	46
ПОГЛАВЉЕ 14: ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ	47
Прилог 1	48
Прилог 2	49

На основу члана 54. став 1. тачка 2. Закона о гасу („Службени гласник РС“, бр.109/2025), члана 22. став 1. тачка 11. Закона о јавним предузећима („Службени гласник РС“, број 15/2016 и 88/2019,), члана **. Одлуке о оснивању ИМЕ ОДС, Место ОДС, од **. **. ****. године, и члана **. Статута ИМЕ ОДС, Место ОДС (број: **. **. ****. године), Име надлежног органа за доношење Правила ИМЕ ОДС, Место ОДС на седници од _____.2026. године донео је

ПРАВИЛА

О РАДУ ДИСТРИБУТИВНОГ СИСТЕМА ПРИРОДНОГ ГАСА

ПОГЛАВЉЕ 1. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

1.1. Предмет уређивања

Овим правилима о раду дистрибутивног система природног гаса (у даљем тексту: Правила) ИМЕ ОДС, као оператор дистрибутивног система природног гаса (у даљем тексту: ОДС), у складу са законом у области гаса ближе уређује:

- начин планирања развоја дистрибутивног система;
- техничке услове за прикључење на дистрибутивни систем;
- приступ дистрибутивном систему;
- инструменте обезбеђења плаћања и критеријуме за утврђивање износа и период за који се траже;
- мерење и захтеви у погледу мерне опреме;
- притисак и квалитет природног гаса;
- утврђивање и корекција дневних количина природног гаса по корисницима;
- начин обрачуна и плаћање;
- одржавање објеката;
- поступке у случају поремећаја у раду дистрибутивног система;
- врсту и обим података који се размењују са другим енергетским субјектима и корисницима система, процедуре, начин и динамику размене;
- правила о транспарентности;
- права и обавезе корисника и оператора дистрибутивног система;
- модел уговора о приступу дистрибутивном систему природног гаса;
- као и друга питања неопходна за рад дистрибутивног система ИМЕ ОДС.

1.2. Појмови

Појмови употребљени у Правилима имају следеће значење:

Гас су сви угљоводоници или мешавине угљоводоника и других гасова који се примарно састоје из метана, који су углавном у гасовитом стању (природни гас), као и биогас, биометан и друге врсте нискоугљеничних гасова који се могу технички и безбедно преузети и преносити кроз дистрибутивну систем (нискоугљенични гас).

Гасна година је временски период који почиње у 06:00 часова 1. октобра неке године и завршава се у 06:00 часова 1. октобра наредне године.

Гасни дан је временски период од 24 часа који почиње у 06:00 часова једног календарског дана и завршава се у 06:00 часова наредног календарског дана.

Гасни месец је временски период који почиње у 06:00 часова првог F гасног дана у календарском месецу и завршава се у 06:00 часова првог F гасног дана наредног календарског месеца.

Гасоводи су цевоводи за транспорт и дистрибуцију природног гас. Саставни делови гасовода су: арматуре, мерно-регулационе станице, станице за намешавање гаса, систем за даљински надзор и управљање, системи за одоризацију, телекомуникациона мрежа за потребе система даљинског надзора и друга одговарајућа постројења и уређаји.

Горња топлотна вредност (GCV) је количина топлоте која се ослобађа потпуним сагоревањем 1 m^3 гаса када су сви услови пре и после сагоревања исти, а водена пара се налази у течном стању. За одређивање F горње топлотне вредности референтни услов за запремину F гаса су 0°C и $1,01325 \text{ bar}$ (a), а стандардна референтна температура сагоревања је 25°C . Горња топлотна вредност је дефинисана важећим стандардом SRPS EN ISO 6976 и изражава се у kWh/m^3 .

Дистрибуција природног гаса је преношење природног гаса преко дистрибутивног система ради испоруке природног гаса крајњим купцима, односно другом дистрибутивном систему, а не обухвата снабдевање природним гасом.

Дистрибутивни систем природног гаса (у даљем тексту: дистрибутивни систем или систем) чини мрежа гасовода максималног радног притиска једнаког или мањег од 16 бар, укључујући и лајнпак.

E је обрачунска енергија природног гаса.

Закон је закон који уређује област гаса.

Испорука природног гаса је физичка предаја природног гаса из објекта енергетског субјекта или произвођача природног гаса, односно биогаса у објекат другог енергетског субјекта или крајњег купца.

Излаз је место на дистрибутивном систему ОДС-а на којем ОДС испоручује природни гас у:

- други дистрибутивни систем;
- објекат крајњег купца прикљученог на дистрибутивни систем ОДС-а.

Корисник система природног гаса је произвођач, крајњи купац чији је објекат прикључен на систем, снабдевач, јавни снабдевач, односно снабдевач на велико природним гасом, односно други оператор система.

Крајњи купац је правно или физичко лице или предузетник који купује природни гас за своје потребе.

Купац је крајњи купац или купац на велико.

kWh је јединица испоручене енергије из природног гаса која је обрачуната у складу са Уредбом.

Максимални радни притисак (MOP-maximum operating pressure) је максимални притисак под којим гасовод сме да ради континуално под нормалним околностима, и може да буде једнак пројектованом притиску или мањи од њега.

Мерна опрема је скуп уређаја који обухвата мерач протока гаса са или без електронског коректора, са припадајућом опремом, намењених мерењу и корекцији протеклих количина гаса у складу са стандардима.

Мерна станица (МС) је станица опремљена арматуром и уређајима за мерење протока, температуре и притиска гаса, технолошки спојена са гасоводом.

Мерно-регулациона станица (МРС) је станица опремљена уређајима и опремом за мерење и регулацију протока, притиска и температуре гаса, технолошки спојена са гасоводом.

Напредни мерни систем („smart metering system”) је електронски систем који укључује напредне мерне уређаје за мерење протока енергије и природног гаса, подсистеме за пренос, складиштење, обраду и анализу података о природном гасу, као и централни управљачки подсистем који омогућава двосмерну комуникацију са напредним мерним уређајима користећи неки облик електронске комуникације.

Нормални кубни метар (Nm³) означава количину природног гаса израженог на нормалним условима, при температури од 0°C и притиску од 1,01325 bar, према SRPS EN ISO 14532.

Одоризација је додавање средства карактеристичног, непријатног и јаког мириса природном гасу, биогасу или течном нафтном гасу, у циљу утврђивања његовог неконтролисаног истицања.

Одржавање је збир мера и радњи за утврђивање и оцењивање стварног стања цевовода и активности у циљу очувања сталне техничке исправности цевовода и успостављање потребног стања ради обезбеђења услова за безбедан и несметан транспорт и дистрибуцију цевоводима.

Оператор дистрибутивног система природног гаса је енергетски субјект који обавља делатност дистрибуције и управљања дистрибутивним системом за природни гас и одговоран је за рад, одржавање и развој дистрибутивног система на одређеном подручју, његово повезивање са другим системима и за обезбеђење дугорочне способности система да испуни потребе за дистрибуцијом природног гаса на економски оправдан начин.

Оператор система је оператор транспортног система, односно оператор дистрибутивног система, односно оператор складишта природног гаса.

Оператор транспортног система природног гаса је енергетски субјект који обавља делатност транспорта и управљања транспортним системом за природни гас и одговоран је за рад, одржавање и развој транспортног система на одређеном подручју, његово повезивање са другим системима и за обезбеђење дугорочне способности система да испуни потребе за транспортом природног гаса на економски оправдан начин.

Опрема под притиском су посуде под притиском, једноставне посуде под притиском, опрема под притиском која се загрева пламеном или на други начин, цевоводи и сигурносни и помоћни уређаји под притиском који су дефинисани техничким прописима којима се уређује опрема под притиском и једноставне посуде под притиском.

Паметна гасоводна мрежа је гасоводна мрежа у склопу које се, у складу с потребама потрошача и захтевима у погледу квалитета гаса, примењују иновативна и дигитална решења за економски оправдану интеграцију нискоугљичних гасова, а посебно гасова из обновљивих извора, ради смањења емисија гасова са ефектом стаклене баште повезане са потрошњом гаса, повећавања удела гасова из обновљивих извора и нискоугљичних гасова и повезивања с другим енергентима и секторима, укључујући и надоградњу опреме и инсталација ради стварања услова за интеграцију нискоугљичних гасова, а посебно гасова из обновљивих извора.

Потпуно снабдевање је продаја природног гаса код које количина природног гаса за обрачунски период није утврђена уговором о снабдевању, већ крајњи купац има право да одреди количину, на основу остварене потрошње на месту примопредаје.

Прикључак је скуп водова, опреме и уређаја, укључујући мерни уређај, којима се инсталација објекта физички повезује са најближом тачком у систему у којој је прикључење технички и правно могуће.

Прикључак на транспортни, односно дистрибутивни систем природног гаса је скуп цевовода, опреме и уређаја укључујући мерно место, којима се инсталација објекта енергетског субјекта, произвођача или крајњег купца, физички повезује са транспортним, односно дистрибутивним системом природног гаса.

Приступ дистрибутивном систему је право на коришћење система ради дистрибуције, преузимања и предаје уговорене количине природног гаса у уговорено време под прописаним и јавно објављеним условима на принципу недискриминације.

Радни дан је било који дан осим суботе, недеље или државног празника.

Регулациона станица (РС) је станица опремљена уређајима и опремом која служи за редукцију и регулацију притиска гаса, технолошки спојена са гасоводом.

Референтни услови за мерење запремине природног гаса могу бити стандардни (температура од 288,15 K (15°C) и притисак од 1,01325 bar) и нормални (температура од 273,15 K (0°C) и притисак од 1,01325 bar).

Сигурност снабдевања је обезбеђивање потребних количина природног гаса, способност транспортних и дистрибутивних система да се купцима испоручи природни гас са прописаним нивоом квалитета. **Сопствена потрошња оператора дистрибутивног система** је потрошња природног гаса, неопходна за рад система.

Стандардни кубни метар (Sm^3) означава количину природног гаса израженог на стандардним условима, при температури од 15°C и притиску од 1,01325 bar, према SRPS EN ISO 14532.

Улаз је место на дистрибутивном систему на којем ОДС преузима природни гас:

- из транспортног система;
- из другог дистрибутивног система;
- од произвођача Гаса.

Унутрашње гасне инсталације су: гасоводи, спојни водови, припадајућа запорна, регулациона и сигурносна арматура и опрема која почиње иза излазне противпожарне славине мерно-регулационе станице на коме се природни гас предаје купцу, а закључно са врхом канала за одвод продуката сагоревања, осим апарата на гасовита горива.

Уредба је подзаконски акт којим се ближе прописују услови испоруке и снабдевања гасом купцима.

Цевовод је функционално спојен низ цеви са припадајућом арматуром и опремом, које су повезане и постављене на прописан начин који служи за преношење природног гаса.

UTC је координисано универзално време.

Wobbe индекс горњи (25/0) је однос топлотне вредности гаса по јединици запремине и квадратног корена густине истог гаса израчунат на основу **GCV**, за реферетне услове од 0 °C за запремину и за реферетну температуру сагоревања од 25 °C. Изражава се у kWh/m³.

Сви изрази у овим правилима употребљени у мушком роду подразумевају се и у женском роду и обрнуто.

Остали изрази који се употребљавају у овим правилима значење одређено законом којим је утврђена област гаса.

Све временске одреднице у овим правилима су изражене према важећем времену у Републици Србији, а што одговара временској зони UTC + 1 час код зимског рачунања времена односно UTC + 2 часа код летњег рачунања времена.

1.3. Скраћенице

1.3.1. Ћириличне скраћенице

ГМРС – главна мерно-регулациона станица;

ДС – дистрибутивни систем природног гаса;

КМРС - кућна мерно-регулациона станица;

МРС - мерно-регулациона станица;

МС - мерна станица;

РС - регулациона станица;

ОДС – оператор дистрибутивног система природног гаса;

ОТС – оператор транспортног система природног гаса;

ПГХ – процесни гасни хроматограф;

РС - регулациона станица;

UTC – удаљена телеметријска станица.

1.3.2. Латиничне скраћенице

AGA – American Gas Association (Америчка асоцијација за гас);

DIN - Deutsches Institut für Normung (Немачки институт за стандардизацију);

DVGW - Deutsche Vereinigung des Gas - und Wasserfaches (Немачко удружење за гас и воду);

E-mail – Electronic mail (електронска пошта);

ISO – International Organization for Standardization (Међународна организација за стандардизацију);

SCADA – Supervisory Control and Data Acquisition (Систем за управљање и прикупљање података);

SRPS – Srpski standard.

ПОГЛАВЉЕ 2. НАЧИН ПЛАНИРАЊА РАЗВОЈА ДИСТРИБУТИВНОГ СИСТЕМА

2.1. ОДС израђује петогодишњи план развоја дистрибутивног система (у даљем тексту: План развоја) у складу са законом који уређује област гаса, Стратегијом развоја енергетике Републике Србије, Програмом остваривања Стратегије, Националним акционим плановима за утврђивања енергетске политике и планирање развоја енергетског сектора, Енергетским билансом и другим актима који су од значаја за развој дистрибутивног система **ИМЕ ОДС, Место ОДС**.

2.2. Циљеви доношења Плана развоја су: повећање сигурности испоруке и развој € система у складу са реално исказаним потребама за прикључење произвођача природног гаса и купаца и обезбеђење нових повезивања са транспортним или другим дистрибутивним системом.

2.3. ОДС једном годишње доноси План развоја до краја календарске године за наредну годину који објављује на својој интернет страници или истиче на огласној табли.

2.4. Енергетски субјекти, произвођачи природног гаса и крајњи купци достављају ОДС-у потребне податке за израду Плана развоја како би ОДС могао да испуни обавезу из Закона који уређује област гаса, а која се односи на планирања развоја и одржавања система и његово усклађивање са плановима развоја повезаних система и захтевима за прикључење.

Податке потребне за израду Плана развоја ОДС захтева једном годишње, а наведени субјекти су дужни да их ОДС-у доставе месец дана од дана пријема захтева од ОДС-а. Уколико не доставе тражене податке, сматраће се да немају примедбе на постојеће стање.

2.5. Субјекти из тачке 2.4. на захтев ОДС-а достављају петогодишњу процену:

- максималне дневне предаје и процену просечне месечне предаје природног гаса чија се предаја планира на сваком месту улаза у € систем;
- максималне дневне испоруке и процену просечне месечне испоруке природног гаса чија се испорука планира на сваком појединачном месту излаза из система где је максимална часовна потрошња из решења о одобрењу за прикључење већа или једнака $500 \text{ m}^3/\text{h}$ или већ тренутно важећој вредности у складу са прописима;
- максималне дневне испоруке и процену просечне месечне испоруке природног гаса збирно за излазе из система где је максимална часовна потрошња из решења о одобрењу за прикључење мања од $500 \text{ m}^3/\text{h}$ или већ тренутно важећој вредности у складу са прописима, и друге податке које ОДС захтева.

2.6. ОДС за потребе израде Плана развоја, поред података из тачке 2.5., користи и историјске податке о преузетим и испорученим количинама природног гаса на улазима и излазима из тачке 2.5 Правила, као и податке из других извора.

2.7. Енергетски субјекти, произвођачи природног гаса и крајњи купци који на захтев ОДС-а достављају податке имају право да податке означе као поверљиве, у ком случају ОДС са њима поступа сагласно поглављу 13. Правила.

2.8. ОДС приликом израде Плана развоја користити податке о захтевима за прикључење на систем који су одбијени због непостојања техничких услова за прикључење као и захтеве за давање техничких услова за повезивање енергетских објеката на систем.

2.9. План развоја система нарочито садржи:

- Актуелно стање система са резултатима анализа постојећег стања објеката, опреме и рада система (старост објеката, нерасположивост појединих елемената система, уочена загушења и евидентирани погонски догађаји) за последњу завршну годину која претходи периоду на који се план развоја односи;
- Процене количина и капацитета преузимања и испоруке природног гаса у наредних пет година, приказаних по годинама планског периода;
- Планирани развој дистрибутивног систем базиран на планираним количинама, капацитетима и местима испоруке, дефинисаним по годинама планског периода. Узети у обзир нова подручја гасификације, потребу за проширењем фазно изграђене мреже, потребу за измештањем гасовода, испитивање гасовода, замена и рехабилитација гасовода, стављање ван функције гасовода и станица;
- Напредне системе мерења у складу са Планом имплементације напредних система;
- План инвестиција који садржи све инвестиције које су у току, као и инвестиције чији се почетак планира у периоду од наредне три године, као и одговарајуће инвестиционе одлуке. Планом дефинисати правно регулаторни оквир, описати поступак израде Плана инвестиција (полазне основе, коришћене методологије и др), дефинисати и описати инвестиционе потребе и циљеве који ће се остварити реализацијом планираних инвестиција, дефинисати и приказати табеларно и графички расположивост финансијских средстава по годинама и то: преглед планираних улагања са детаљном разрадом за трогодишњи период, преглед планираних улагања са детаљном разрадом за претходну годину и преглед планираних прикључака.

2.10. План инвестиција садржи врсте пројеката: челични гасоводи, полиетиленски гасоводи, мерно-регулационе станице, регулационе станице, мерне станице, опрему за надзор и управљање: SCADA систем, системи за управљање капацитетима, надоградња оптичког комуникационог система, надоградња радио комуникационог система, замена микроталасних линкова због дотрајалости и др. и остале инвестиције.

План инвестиција садржи и податке о пројектима: локацију пројекта, шифру инвестиције, број инвестиционе одлуке, кратак опис инвестиције, категорију пројекта, техничке карактеристике објекта, тип активности, разлог за инвестицију, фазу реализације инвестиције, расположиву техничку документацију, годину почетка инвестиције, планирану годину пуштања у погон, динамику улагања за сваку инвестицију за наредне три године по изворима финансирања, остварена улагања у инвестиције чија је реализација у току, планирана прикључења, измене у односу на претходни План инвестиција (нови пројекти, активирани пројекти и др.).

ПОГЛАВЉЕ 3. ТЕХНИЧКИ УСЛОВИ ЗА ПРИКЉУЧЕЊЕ НА ДИСТРИБУТИВНИ СИСТЕМ

3.1. Општа правила

3.1.1. ОДС одобрава прикључење на систем решењем које доноси у управном поступку на захтев крајњег купца или произвођача природног гаса, односно биогаса (правног или физичког лица чији се објекат прикључује), а у свему у складу са Законом о гасу („Службени гласник РС“, бр. 109/2025).

3.1.2. ОДС одобрава прикључење на систем решењем које доноси у управном поступку на захтев крајњег купца или произвођача природног гаса који су већ прикључени на систем у случају спајања или раздвајања инсталација, односно мерних места, промене одобреног капацитета или промене техничких услова прикључења објекта крајњег купца или произвођача природног гаса, односно биогаса као и поновног прикључења услед искључења.

3.1.3. Објекат крајњег купца или произвођача природног гаса, односно биогаса прикључује се на систем у складу са техничким условима које је ОДС утврдио у решењу којим одобрава прикључење објекта на систем.

ОДС утврђује техничке услове за прикључење у складу са законом који уређује област гаса (у даљем тексту: Закон), прописима донетим у складу са Законом, техничким и другим прописима и у складу са тачакама 3.2. – 3.5 и тачком 4.4. Правила.

3.1.4. Захтев за издавање одобрења за прикључење, који произвођач природног гаса, односно биогаса и крајњи купац подносе ОДС-у, садржи податке и доказе утврђене Уредбом.

Образац захтева за издавање одобрења за прикључење са списком прописаних доказа који се уз захтев прилажу ОДС објављује на својој интернет страници или истиче на огласној табли.

3.1.5. ОДС у поступку прикључења, пре пуштања природног гаса у објекат проверава испуњеност свих услова према Уредби и Закону.

3.1.6. Након издавања Решења, купац природног гаса и снабдевач, односно јавни снабдевач, закључују уговор о снабдевању, у складу са Законом, законом којим се уређују облигациони односи, уредбом и другим прописима донетим у складу са Законом и правилима о раду дистрибутивног система, а пре доношења одлуке о пуштању природног гаса купцу.

3.1.7. Захтев за пуштање природног гаса купац је дужан да поднесе у писаној форми оператору система на чији систем је одобрено прикључење, након закљученог уговора о снабдевању у складу са Уредбом.

3.1.8. Изузетно у случају објекта прикљученог на дистрибутивни систем радног притиска мањег од 6 bar са кућним мерно-регулационим сетом максималног капацитета до 10 m³/h за стамбене зграде категорије А, проверу испуњености услова за пуштање гаса у објекат врши комисија оператора система и купац не доставља извештај комисије за технички преглед унутрашње гасне инсталације формиране у складу са законом којим се уређује планирање и изградња објекта.

3.1.9. Оператор система који треба да изврши пуштање природног гаса дужан је да донесе одлуку о пуштању природног гаса у року од осам дана од дана пријема захтева, ако утврди да су испуњени услови из Уредбе и достави је купцу и снабдевачу.

3.1.10. Технички услови које је ОДС дао у фази израде планских докумената у складу са прописима којима се уређује планирање и изградња објекта, обавезујући су за ОДС

приликом издавања одобрења за прикључење, осим уколико у тренутку доношења решења којим се одобрава прикључење нема значајних промена улазних података који су коришћени за израду наведених техничких услова.

3.1.11. ОДС и инвеститор другог дистрибутивног система који се повезује на систем ОДС-а закључују уговор о повезивању у складу са Законом, којим уговарају техничке услове повезивања система, место повезивања, начин мерења испорученог природног гаса и стварне трошкове повезивања два система.

3.1.12. На захтев субјекта који намерава да изгради енергетски објект за који се у складу са Законом прибавља енергетска дозвола, ОДС даје мишљење о условима и могућностима повезивања/прикључења енергетског објекта на систем. Образац захтева за давање мишљења ОДС објављује на својој интернет страници или истиче на огласној табли.

3.1.13. Техничке услове за повезивање другог система за дистрибуцију природног гаса са системом, утврђује ОДС на захтев оператора другог дистрибутивног система.

3.1.14. Технички услови за повезивање система као и технички услови за прикључење на систем су идентични и њихова сврха је стварање неопходних услова за нормалан рад система.

3.2. Технички услови за прикључење

3.2.1. Увод

3.2.1.1. У зависности од радног притиска у дистрибутивним мрежама које чине систем разликујемо прикључење на:

- дистрибутивну мрежу притиска $p < 6 \text{ bar}$;
- дистрибутивну мрежу притиска $6 \text{ bar} \leq p \leq 16 \text{ bar}$.

3.2.1.2. У зависности од радног притиска мреже на коју се објект прикључује, максималног капацитета мерног уређаја, начина прикључења и броја мерних уређаја који се постављају у једном објекту и повезују са једним регулационим уређајем, ОДС обезбеђује прикључење изградњом прикључка који може бити:

- типски прикључак је прикључак на дистрибутивну мрежу (полиетиленску или челичну) притиска $p < 6 \text{ bar}$ са мерно-регулационом станицом (МРС) максималног капацитета не већег од $10 \text{ m}^3/\text{h}$, у који се уграђује типизирана, односно стандардизована опрема, уређаји и материјали и при чијој се изградњи изводе стандардни радови;
- индивидуални прикључак је прикључак на дистрибутивну мрежу притиска $6 \text{ bar} \leq p \leq 16 \text{ bar}$ и на дистрибутивну мрежу притиска $p < 6 \text{ bar}$ са максималним капацитетом мерно-регулационе станице (МРС) већег од $10 \text{ m}^3/\text{h}$ и не испуњава услове за типски или групни прикључак;

групни прикључак је прикључак вишеспратног објекта колективне станоградње на дистрибутивну мрежу радног притиска $p < 6 \text{ bar}$. Овај прикључак се гради од најближе тачке на дистрибутивној мрежи у којој је прикључење технички и правно могуће до регулационог уређаја за објект у целини и даље од регулационог уређаја ка два или више мерних сетова.

3.2.1.3. Прикључак објекта крајњег купца или произвођача природног гаса, односно биогаса се састоји од прикључног вода и гасне станице. Гасне станице могу бити кућне мерно-регулационе станице (у даљем тексту: КМРС), мерно-регулационе

станице (у даљем тексту: MPC), мерне станице (у даљем тексту: MC) и регулационе станице (у даљем тексту: PC).

3.2.1.4. Техничким условима ОДС на јединствен начин одређују минималне захтеве пројектовања и извођења прикључног вода и гасне станице чиме се обезбеђује сигурна и поуздана дистрибуција природног гаса и квалитетно одржавање система.

3.2.1.5. За техничке услове који нису утврђени обавезујућим националним стандардима и Правилима, ОДС се може позвати на међународне стандарде издате од ISO (International Organization for Standardization), немачке националне стандарде издате од DIN (Deutsches Institut für Normung) и немачка техничка правила издата од DVGW (Deutscher Vereinigung des Gas und Wasserfaches).

3.2.2. Постављање прикључног вода

3.2.2.1. Прикључним водом сматра се гасовод од челичних и/или полиетиленских цеви, који почиње непосредно на најближој тачки на систему у којој је прикључење објекта технички и правно могуће, а завршава се главним запорним цевним затварачем испред гасне станице крајњег купца.

3.2.2.2. Постављање прикључног вода као и минимална растојања од објекта и инсталација утврђују се техничким условима, донетим у складу са прописима и нормативима за дистрибуцију природног гаса.

3.2.3. Постављање гасних станица

3.2.3.1. Гасне станице у зависности од врсте и величине могу бити у посебном објекту, на отвореном простору, на објектима и под земљом, а све у складу са Правилником:

- гасне станице за типски прикључак се изводе као KMPC;
- гасне станице за индивидуални прикључак се изводе као MPC;
- гасне станице за групни прикључак се изводе као комбинација PC и MC.

3.2.3.2. Локације гасних станица као и минимална растојања од објекта и инсталација утврђују се техничким условима, донетим у складу са прописима, стандардима и нормативима за дистрибуцију природног гаса.

3.2.3.3. Гасне станице се састоје од:

- цеви, цевних спојева и цевних елемената;
- запорних органа;
- филтера за гас;
- изолационих прирубница или комада;
- регулационе и сигурносне опреме;
- мерне опреме.

3.3. Конфигурација гасне станице

3.3.1. KMPC има једну регулациону и мерну линију која је радна и капацитета је 100% гасне станице.

3.3.2. Мерна опрема на KMPC се поставља након редукције притиска.

3.3.3. Гасна станица за индивидуални прикључак има једну или две мерне/регулационе линије. Број мерних и регулационих линија зависи од потреба сигурности испоруке природног гаса крајњем купцу и варијације потрошње.

3.3.4. Регулациона станица за групни прикључак може бити изведена као једнолинијска или дволинијска. Код дволинијске регулационе станице једна линија је радна, а друга је резервна, обе капацитета 100 % гасне станице.

3.3.5. Регулациона станица за групни прикључак мора да задовољи потребе објекта колективне станоградње у целини.

3.4. Услови за обезбеђење доброг одржавања

3.4.1. Међусобно растојање цеви и опреме у гасној станици, као и одстојања од зидова и крова су таква да обезбеђују несметан преглед и сервисирање опреме.

3.4.2. Мерна опрема се поставља тако да се обезбеди несметано читавање мерних величина и замена мерне опреме и уложака филтера.

3.5. Одоризација

3.5.1. Природни гас који се дистрибутивним гасоводним системима испоручује домаћинствима, као и природни гас који се дистрибуира ПЕ цевима мора бити одорисан.

3.5.2 Одоризација се врши у складу са прописима, стандардима и нормативима за дистрибуцију природног гаса.

3.5.3. У гасним станица могу се уградити апсорпциони одоризатори и одоризатори са дозир-пумпом (аутоматска одоризација).

3.5.4. Средство за одоризацију је тетрахидротиофен (ТХТ).

3.5.5. Контрола концентрације средстава за одоризацију у природном гасу врши се у складу са прописима, стандардима и нормативима за дистрибуцију природног гаса, о чему ОДС сачињава писмени извештај.

3.5.6. ОДС актом дефинише услове и начин одорисања у складу са прописима, стандардима и нормативима за дистрибуцију природног гаса.

3.6 Прикључење након принудног искључења

Прикључење крајњег купца на дистрибутивни систем природног гаса након принудног искључења врши се након:

- отклањања узрока који је довео до принудног искључења;
- подношења захтева за поновно укључење;
- плаћања прописане накнаде за поновно прикључење у складу са важећим тарифним актом и
- испуњавања свих техничких услова за безбедно коришћење дистрибутивног система природног гаса.

ПОГЛАВЉЕ 4. МЕРЕЊЕ И ЗАХТЕВИ У ПОГЛЕДУ МЕРНЕ ОПРЕМЕ

4.1. Увод

4.1.1. Мерење природног гаса је процес утврђивања протекле запремине, састава, квалитета, температуре природног гаса и притиска.

4.1.2. Запремина испорученог природног гаса се мери одговарајућим мерним уређајима, са мерилом запремине физички протеклог природног гаса ($у\text{ m}^3$), мерилима температуре и притиска на радним условима и уређајем за аутоматску конверзију измерене запремине физички протеклог природног гаса на запремину гаса на референтним условима.

4.1.3. На дистрибутивном систему за мерење запремине примењују се стандардни услови, температура од 288,15 K (15 °C) и притисак од 1,01325 bar, а за обрачун протекле запремине природног гаса примењују се нормални услови, температура од 273,15 K (0 °C) и притисак од 1,01325 bar.

4.1.4. Утврђена запремина природног гаса на стандардним условима за потребе обрачуна своди се на нормалне услове рачунски у складу са Уредбом.

4.1.5. Запремина природног гаса на нормалним условима утврђена у складу Уредбом користи се за обрачун испоручене енергије природног гаса E (kWh).

4.2. Употреба података добијених мерењем

4.2.1. Подаци добијени мерењем се користе за:

- утврђивање дневних количина природног гаса преузетих на свим улазима и испоручених на свим излазима;
- утврђивање дневних количина природног гаса по корисницима на сваком појединачном улазу/излазу;
- испостављање рачуна за приступ дистрибутивном систему за природни гас;
- израчунавање сопствене потрошње и губитака природног гаса на систему;
- достављање података операторима повезаног система;
- израду извештаја;
- прогнозу потрошње природног гаса на излазима и друго.

4.3. Мерни подаци

4.3.1. Мерни интервали могу бити:

- дневни;
- обрачунски период.

4.3.2. Минимум мерених, израчунатих и прописаних података за дневни мерни интервал и обрачунски период обухвата следеће:

- протеклу запремину природног гаса у радним условима;
- протеклу запремину природног гаса у стандардним условима;

- притисак природног гаса;
- температуру природног гаса.

4.4. Мерна опрема

4.4.1. Увод

4.4.1.1. Мерење протекле запремине природног гаса се врши континуирано помоћу мерила чије су карактеристике у складу са законом и подзаконским актима који уређују област метрологије и актом којим се уређују услови испоруке природног гаса.

4.4.1.2. Мерни уређаји морају да имају решење о одобрењу типа.

4.4.1.3. Мерна опрема може бити:

- примарна;
- секундарна;
- терцијарна.

4.4.2. Примарна мерна опрема

Примарна мерна опрема су уређаји који мере протеклу запремину природног гаса у радним условима и могу бити мерила са турбином, мерила са ротационим клиповима, ултразвучна мерила, мерила са меховима и друга.

4.4.3. Секундарна мерна опрема

4.4.3.1. Секундарна мерна опрема су: мерни претварачи диференцијалног, релативног и апсолутног притиска и мерни претварачи температуре или могу бити саставни део рачунара протока (коректора).

4.4.4. Терцијарна мерна опрема

4.4.4.1. Коректор

4.4.4.1.1. Коректор је мерна опрема са одговарајућим програмом, који прима податке из примарних и секундарних уређаја и израчунава протеклу запремину на стандардним условима, узимајући у обзир састав природног гаса чије су вредности унете у коректор као средња вредност из претходног периода.

4.4.4.1.2. При израчунавању протекле запремине природног гаса на стандардним условима користи се фактор компресибилности утврђен на основу састава природног гаса.

4.5. Критеријуми за избор мерне опреме и мерних линија у зависности од положаја мерног места у систему и карактеристика потрошње крајњег купца

4.5.1. У зависности од положаја мерног места у систему, ОДС утврђује критеријуме за избор мерне опреме.

4.5.2. На излазу се уграђују мерила према протоку и потребном опсегу мерења протока природног гаса:

- за протоке мање од $10 \text{ m}^3/\text{h}$ на радним условима мерила са меховима и ултразвучна мерила;
- за протоке веће од $10 \text{ m}^3/\text{h}$, а мање од $65 \text{ m}^3/\text{h}$ на радним условима мерила са меховима и мерила са ротационим клиповима;
- за протоке веће од $65 \text{ m}^3/\text{h}$ на радним условима мерила са ротационим клиповима и мерила са турбином.

4.5.3. У зависности од протока природног гаса одређује се потребан број мерних линија.

4.5.4. Број мерних линија се одређује у зависности од осцилације протока природног гаса и максималне дневне количине природног гаса на следећи начин:

- ако једно мерило може да покрије читав опсег мерења протока природног гаса, онда се уграђује једна мерна линија;
- у случају где се не сме прекинути производни процес, могу се уградити главна и резервна мерна линија, иако једно мерило може да покрије читав опсег мерења;
- ако једно мерило не може да покрије читав опсег мерења протока природног гаса, онда се уграђују две или по потреби више мерних линија различитог опсега мерења.

4.5.5. Гасне станице са максималном часовном потрошњом већом од $500 \text{ m}^3/\text{h}$ имају аутоматско прикупљање и обраду података о потрошњи природног гаса са интервалом 24 часа или краћим.

4.6. Оверавање, контрола и преглед мерне опреме

4.6.1. Оператор система је дужан да обезбеди редовно и ванредно одржавање мерних опреме под условима утврђеним законом којим се уређује област гаса, уредбом којом се уређују условим испоруке и снабдевања природним гасом купцима, техничким и другим прописима и овим правилима.

4.6.2. Оверавање мерне опреме на систему, пре уградње и током рада, врше представници овлашћене организације која испуњава прописане услове и поседује решење о овлашћивању, издато од стране овлашћене институције.

4.6.3. Мерна опрема се може користити у комерцијалне сврхе само када је оверен од стране овлашћене организације.

4.6.4. Временски интервал периодичног оверавања мерне опреме је прописан правилником који утврђује врсте мерне опреме за коју је обавезно оверавање.

4.6.5. Оверавање мерне опреме може бити и чешће од прописаног, а све у циљу провере исправности рада мерне опреме.

4.6.6. Ванредно оверавање мерне опреме може се извршити на захтев корисника, а спроводи се најкасније десет дана по подношењу захтева за контролу. Трошкове ванредне контроле мерне опреме сноси подносилац захтева који је захтевао контролу, уколико се утврди да је мерни опреме исправан, односно ОДС уколико се утврди да је мерна опрема неисправан.

4.6.7. Ванредну контролу мерне опреме може покренути и ОДС у случају да сумња у исправност рада мерне опреме.

4.6.8. Преглед мерне опреме врши ОДС непосредно на систему у складу са прописима.. У поступку прегледа мерне опреме спроводи се визуелна контрола стања мерне опреме, преглед механичке оштећености и исправности рада мерне опреме, уписивање података са мерног места (серијски бројеви, произвођач, тип и година производње мерне опреме, ознаке жигова и сл.), провера исправности рада и читавања, контрола пломби и заштитних елемената, провера услова експлоатације.

4.7. Обрада мерних података

4.7.1. База мерних података

4.7.1.1. ОДС води базу мерних података коју чини база података о обрачунском мерном месту, база података о мерној опреми, као и базу мерних података о измереним величинама.

4.7.1.2. ОДС води базу података о обрачунским мерним местима за излазе који су места испоруке природног гаса у објекте крајњег купца.

База података о обрачунским мерним местима садржи:

- 1) идентификациону ознаку сваког појединачног обрачунског мерног места које је место предаје природног гаса у објекат крајњег купца;
- 2) идентификационе податке о крајњем купцу природног гаса чији је објекат прикључен на систем (име и презиме, адреса/пословно име, седиште и др);
- 3) ознаку статуса у којем се налази крајњи купац (обустава/заштићени купац природног гаса и други статуси у смислу прописа);
- 4) идентификациони број снабдевача када крајњи купац није корисник система;
- 5) податке о месту испоруке по важећем уговору о приступу дистрибутивном систему и то:
 - број уговора;
 - трајање уговора.
- 6) максималну дневну потрошњу природног гаса регистровану у претходној календарској години;
- 7) максимални пројектовани капацитет инсталираног мерног уређаја;
- 8) ознаку категорије и групе у коју се место испоруке разврстава сагласно методологији за одређивање цене приступа систему за дистрибуцију природног гаса;
- 9) ознаку да ли је поступак промене снабдевача у току;
- 10) друге податке.

4.7.1.3. База података о мерној опреми садржи:

- назив улаза/излаза преко којег се природни гас преузима/испоручује;
- назив корисника;
- број мерних линија.

4.7.1.4. База података о мерној опреми садржи и спецификацију мерне опреме по свакој мерној линији која садржи следеће податке:

- јединствени фабрички број;
- назив произвођача;
- тип мерила, врста/модел;
- место уградње;
- година производње;

- година оверавања;
- датум последњег прегледа.

4.7.1.5. База мерних података садржи следеће вредности:

- стање бројила и
- радни (прикључни) притисак.

4.7.1.6. База мерних података се ажурира за сваки обрачунски период.

4.7.2. Валидација података

4.7.2.1. Валидација података је провера мерних података коју врши ОДС пре њиховог уноса у базу мерних података.

4.7.2.2. Сврха валидације мерних података је да се утврди да ли су прикупљени подаци потпуни и реални.

4.7.2.3. Приликом валидације упоређују се обрачунате количине природног гаса израчунате преко коректора и мерила. Ако је разлика већа од 2% врши се додатна провера.

4.7.2.4. Приликом валидације добијени подаци се упоређују са подацима из претходног обрачунског периода, као и са подацима за исти обрачунски период у претходним годинама.

4.7.3. Корекција података

4.7.3.1. ОДС коригује невалидне мерне податке на основу процене количина у случају када уређај није мерио количине природног гаса, или је регистровање било непотпуно као и у другим случајевима утврђеним прописом који уређује услове испоруке природног гаса.

4.7.3.2. Процена количина (паушал) се врши према следећем редоследу, а на основу:

- података са примарне и секундарне мерне опреме са УТС-а или резервне мерне опреме, ако су за такво мерно место расположиви подаци;
- података са интерних атестираних мерила крајњих купаца, односно на основу мерења којима располаже оператор повезаног система на излазу;
- просечне испоруке количина природног гаса у претходним периодима, узимајући у обзир карактер потрошње;
- норматива потрошње и евиденције производних јединица, радних часова или других показатеља крајњих купаца;
- упоредне анализе тренда испоруке природног гаса за излазе сличних карактеристика.

4.7.3.3. Уколико се током испитивања и контроле мерне опреме утврди да је мерење, односно регистровање мерних података било нетачно, мерни подаци ће се заменити у бази података на основу анализе расположивих података од дана настанка неисправности и паушала утврђеног на начин прописан у 4.7.3.2. ОДС ће обавестити оператора повезаног система или крајњег купца о коригованим мерним подацима. Такође ће бити извршена исправка обрачуна услуге дистрибуције између ОДС-а и Корисника.

4.7.3.4. Процена количина (паушал) се врши најдуже за период од 90 дана од дана испостављања обрачуна.

4.8. Право приступа мерним подацима

4.8.1. ОДС је дужан да кориснику, односно крајњем купцу омогући увид у мерне податке са излаза на којем ОДС испоручује природни гас на начин да не буде нарушена поверљивост података других корисника, а у складу са прописима.

4.9. Мерна опрема за утврђивање квалитета природног гаса

4.9.1. За одређивање квалитета природног гаса користе се гасни хроматографи.

4.9.2. На улазима из транспортног и повезаног дистрибутивног система, ОДС користи податке о квалитету природног гаса које је обезбедио оператор транспортног система.

4.9.3. На улазима на којима се прикључује произвођач природног гаса који испоручује природни гас у систем, поставља се ПГХ.

4.9.4. ОДС може вршити узорковање природног гаса у циљу контроле квалитета природног гаса.

4.9.5. ОДС доставља кориснику извештај о квалитету природног гаса издат од стране акредитоване лабораторије.

ПОГЛАВЉЕ 5. СПОРАЗУМИ О РАДНОМ РЕЖИМУ СА ОПЕРАТОРИМА ПОВЕЗАНИХ СИСТЕМА

5.1. Споразум о радном режиму на улазу у Систем

5.1.1. Систем повезаног оператора и произвођача природног гаса који је повезан, односно прикључен у тачки улаза у систем ОДС-а састоји се од цевовода, постројења, помоћних резервоара, посуда под притиском, система катодне заштите, арматуре, мерно-регулационе опреме, система за даљински надзор и управљање, телекомуникационе мреже за потребе даљинског надзора и других уређаја и опреме, којима управља оператор повезаног транспортног система, оператор повезаног дистрибутивног система, односно произвођач природног гаса.

5.1.2. ОДС и оператор повезаног система, односно произвођач природног гаса и биогаса, закључују споразум о радном режиму којим међусобно усаглашавају режиме управљања и рада система и уређују друга питања од значаја за поуздано преузимање и дистрибуцију природног гаса.

Споразум о радном режиму садржи нарочито:

- спецификацију опреме и уређаја на месту повезивања два система, односно месту прикључења објекта произвођача и ближе одређење локације;
- техничке захтеве за размену сигнала и услове приступа сигнаlima;
- начин и рокове размене мерних података на месту примопредаје и других података од значаја за поуздано преузимање и дистрибуцију природног гаса;
- захтеве у погледу максималног часовног протока, минималног и максималног радног притиска прописаног на месту примопредаје које је улаз у Систем;
- сагласност уговорних страна за приступ овлашћених лица ОДС-а уређајима и опреми за потребе читавања мерних података, узорковања, контроле исправности уређаја и опреме од значаја за поуздану примопредају гаса на улаз у Систем ОДС-а;
- обавеза заштите комерцијално осетљивих података;
- начин обавештавања и поступања за случај настанка поремећаја рада повезаних система и у другим ванредним ситуацијама;
- и друге услове од значаја за поуздану дистрибуцију природног гаса.

5.1.3. Одредбе споразума о радном режиму се могу разликовати за различите улазе.

5.1.4. ОДС на захтев корисника обезбеђује увид у поједине одредбе споразума о радном режиму.

5.2. Споразум о радном режиму на излазу из система

5.2.1 Систем оператора повезаног система који је повезан у тачки излаза из система ОДС-а састоји се од цевовода, постројења, помоћних резервоара, посуда под притиском, система катодне заштите, арматуре, мерно-регулационе опреме, система за даљински надзор, телекомуникационе мреже за потребе даљинског надзора и других уређаја и опреме којима управља оператор повезаног дистрибутивног система.

5.2.2. ОДС и оператор повезаног дистрибутивног система закључују споразум о радном режиму којим међусобно усаглашавају режиме рада и уређују друга питања од значаја за поуздану дистрибуцију и испоруку природног гаса.

Изузетно, ОДС може закључити споразум о радном режиму и са крајњим купцем чији су објекти прикључени на систем ОДС-а.

Споразум о радном режиму садржи нарочито:

- спецификацију опреме и уређаја на месту повезивања два система, односно месту прикључења објекта крајњег купца и ближе одређење локације;
- техничке захтеве за размену сигнала и услове приступа сигнаlima;
- начин и рокове обавештавања о количинама, размене мерних података на месту примопредаје и других података од значаја за поуздану дистрибуцију и испоруку природног гаса;
- захтеве у погледу максималног часовног протока, минималног и максималног радног притиска прописаног на месту испоруке које је излаз са система;
- начин приступа овлашћених лица уређајима и опреми за потребе читавања мерних података, узорковања и контроле исправности уређаја и опреме од значаја за поуздану испоруку природног гаса на излазу из система ОДС-а;
- обавеза заштите комерцијално осетљивих података;
- начин обавештавања и поступања за случај настанка поремећаја у раду повезаних система и у другим ванредним ситуацијама;
- и друге услове од значаја за поуздану дистрибуцију и испоруку природног гаса.

5.2.3. Одредбе споразума о радном режиму могу се разликовати за различите Излазе.

5.2.4. ОДС на захтев корисника обезбеђује увид у поједине одредбе споразума о радном режиму.

ПОГЛАВЉЕ 6. ОДРЖАВАЊЕ ОБЈЕКТА

6.1. План одржавања гасовода је акт који дефинише начин и услове коришћења, контроле и одржавања гасовода. План одржавања гасовода обухвата активности текућег и инвестиционог одржавања гасног система, чиме се осигурава несметано функционисање дистрибутивног система, а све у складу са Законом, правилником који уређује услове за несметану и безбедну дистрибуцију природног гаса гасоводима притиска до 16 bar и другим актуелним законима, прописима и правилницима.

6.2. ОДС сачињава План одржавања тако да радови на одржавању утичу на услугу дистрибуције у што је могуће мањој мери, односно одржавање се планира тако да изазове најмање могуће умањење капацитета на улазу/злазу са истема.

6.3. Одржавање дистрибутивног система је предуслов за обављање основне функције ОДС-а, а која је дефинисана кроз континуирано, поуздано и сигурно снабдевање природним гасом свих садашњих и потенцијалних будућих потрошача.

6.4. План одржавања гасовода обухвата динамику и опис активности везаних за:

1. Инспекцију и праћење:

- Редовна визуелна инспекција гасовода и MPC (PC), како би се идентификовали потенцијални проблеми;
- Праћење параметара попут непропусности, притиска, температуре и протока гаса;
- Контрола и преглед челичне / полиетиленске дистрибутивне гасне мреже на непропусност, калибрисаним апаратом за детекцију присуства гаса од стране ОДС. О извршеном прегледу води се Записник. Прегледане и контролисане делове ДГМ евидентирати на важећој мапи гасовода;
- Контрола и преглед MPC/ PC, најмање једном у пет година од стране стручног предузећа, са документованим Записником о прегледу и контроли.

2. Превентивно одржавање:

- Замена или поправка делова који показују знакове хабања, оштећења и истрошености;
- Контрола нивоа одоризације и њена допуна, више пута годишње од стране стручног предузећа, са документованим Записником о прегледу и контроли;
- Контрола громобранске инсталације на MPC (PC) од стране стручног предузећа, са документованим Записником о прегледу и контроли.

3. Калибрација и ажурирање:

- Редовна калибрација инструмената за мерење, како би се осигурала тачност мерења;
- Сервисирање и калибрација гасних детектора и машина за електроотпорно заваривање полиетилена, једном у три године, а по потреби и чешће у случају уочених недостатака од стране стручног предузећа, са документованим Записником о прегледу и контроли;
- Редовна контрола и оверавање гасних мерача на излазима из система од стране акредитованог тела.

4. Сигурносне провере:

- Контрола и функционални преглед секцијских вентила од стране ОДС, са документованим Записником о прегледу и контроли;
- Контрола ручних противпожарних апарата у MPC (PC) и објектима у којима се обавља делатност од стране стручног предузећа са

документованим Записником о прегледу и контроли.

5. Обука особља:
 - Оспособљавање запослених за правилно одржавање опреме;
 - Сви запослени који врше радове на изградњи дистрибутивне гасне мреже и прикључака, као и санирању хаварија морају поседовати важеће уверење о стручној оспособљености.
 - Након завршетка радова, проверити квалитет изведених радова: визуелно и гасним детектором.
 6. Резервни делови и инвентар:
 - Одржавање довољне количине резервних делова, ради брзих поправки;
 - Праћење инвентара опреме и материјала.
 7. Комуникација са заједницом:
 - Информисање локалне заједнице о плановима одржавања и изградње;
 - Праћење повратних информација заједнице и одговарање на њихова питања.
 8. Планирање за хитне ситуације:
 - За интервенције у свим хитним ситуацијама задужује се дежурни радник ОДС-а. Комуникација са дежурним обављати путем дежурног мобилног телефона који је у обавези да се 24 часа, сваког дана јавља на телефон. Број мобилног телефона мора бити видно истакнут на интернет страници ОДС-а, рачуну за утрошени гас, као и на згради ОДС-а;
 - Дежурни радник мора имати положен стручни испит и бити обучен за поступање у хитним случајевима;
 - У случају потребе, дежурни мора позвати у помоћ и остале запослене за које процени да су му неопходни за решавање хитне ситуације.
- 6.5. ОДС доноси План одржавања за сваку календарску годину, пре њеног почетка.
- 6.6. ОДС ће обавестити све кориснике и операторе повезаних дистрибутивних система на које могу утицати радови предвиђени Планом одржавања о планираном периоду када је могуће да због одржавања капацитети на улазу/излазу буду прекинути или умањени. ОДС ће обавештење доставити најкасније 30 дана пре почетка извођења радова.
- 6.7. ОДС на својој интернет страници објављује План одржавања за наредну годину.
- 6.8. ОДС води евиденцију о трајању прекида и ограничења испоруке или преузимања за сваки улаз/излаз. За улаз/излаз на коме је испорука или преузимање прекинуто односно ограничено води се и евиденција о нивоу и разлогу сваког прекида односно ограничења.

ПОГЛАВЉЕ 7. ПРИСТУП СИСТЕМУ

7.1. Енергетски субјект, произвођач природног гаса, биогаса и крајњи купац природног гаса имају право приступа систему под условима утврђеним Законом, прописима донетим на основу Закона и Правилима.

7.2. Право на приступ систему под прописаним условима имају субјекти из тачке 7.1. ако су:

- имаоци важеће лиценце за обављање енергетских делатности снабдевања природним гасом, снабдевања на велико природним гасом или за јавно снабдевање природним гасом, издату од стране Агенције за енергетику Републике Србије (у даљем тексту: Агенције);
- произвођач природног гаса и биогаса чији су објекти прикључени на систем;
- крајњи купци природног гаса чији су објекти прикључени на систем и
- оператори повезаних дистрибутивних система на систем ОДС-а ради набавке природног гаса за надокнаду губитака.

7.3. Да би приступио систему, субјект из тачке 7.1., дужан је да закључи уговор о приступу систему за дистрибуцију природног гаса (у даљем тексту: уговор о приступу) са ОДС-ом.

7.4. Субјект из тачке 7.1. који планира да приступи систему, подноси ОДС-у уредан захтев за приступ систему најкасније 21 (двадесетједан) дан пре почетка дистрибуције природног гаса.

Образац захтева за приступ систему са списком прописаних доказа који се уз захтев прилажу ОДС објављује на својој интернет страници .

7.5. Захтев за приступ садржи нарочито:

- податке о подносиоцу захтева (пословно име, седиште, матични број, порески идентификациони број, овлашћено лице за предају и пријем поднеска);
- број лиценце, када је подносилац захтева енергетски субјект;
- ознаку и назив ~~дистрибутивне гасне мреже~~ ДС (у даљем тексту: ДГМ ДС) на којој се захтева приступ ради дистрибуције природног гаса, назив/локација улаза у ДГМ ДС и списак излаза са ДГМ ДС на којима се захтева испорука у објекте крајњих купаца. Када се захтева испорука на две или више ДГМ ДА, подносилац захтева излазе групише по ДГМ ДС;
- ознаку излаза са транспортног система са ког се предаје природни гас на улазу у дистрибутивни систем, период за који је уговорен транспорт;
- датум почетка испоруке;
- податке о планираним количинама и динамици преузимања и испоруке по месецима и
- максимални часовни проток улаза и излаза.

7.6. Подносилац захтева уз захтев подноси:

- извод о регистрацији привредног субјекта Агенције за привредне регистре;
- важеће решење о издавању лиценце за обављање енергетске делатности снабдевања или јавног снабдевања када је подносилац захтева снабдевач природног гаса, односно лиценце за дистрибуцију и управљање дистрибутивним системом за природни гас када је подносилац захтева оператор повезаног дистрибутивног система;
- уговоре о продаји природног гаса закључене са крајњим купцима и
- писмено овлашћење подносиоца за лице овлашћено за предају и пријем поднесака.

7.7. Ако ОДС по пријему захтева утврди да захтев има формалне недостатке који спречавају даље поступање, ОДС ће позвати подносиоца захтева да недостатке захтева отклони у року од 5 (пет) радних дана уз упозорење на последице пропуштања остављеног рока.

7.8. Уколико подносилац захтева у остављеном року не отклони формалне недостатке захтева, сматраће се да захтев није ни поднео, о чему ће ОДС донети закључак о одбацивању захтева.

7.9. Када снабдевач или јавни снабдевач подноси захтев за приступ ради испоруке природног гаса за једног или више крајњих купаца које у том тренутку снабдева други снабдевач по уговору о продаји природног гаса са потпуним снабдевањем, ОДС решава о захтеву за приступ тек пошто за ова места испоруке спроведе поступак по посебном захтеву који му је поднет у складу са правилима о промени снабдевача.

7.10. ОДС одбија приступ Систему када утврди да нема услова за приступ из разлога прописаних Законом и у том случају ће ОДС у решењу које доноси образложити разлоге одбијања приступа.

7.11. Уредан и благовремен захтев за приступ сматра се понудом за закључење уговора о приступу дистрибутивном систему.

7.12. Када утврди испуњеност прописаних услова за приступ Систему, ОДС доставља подносиоцу уредног захтева Уговор о приступу потписан од стране ОДС-а и захтев за доставу инструмента обезбеђења плаћања за приступ Систему или уплату аванса.

7.13. Подносилац захтева је дужан да достави ОДС-у потписан уговор о приступу и инструмент обезбеђења плаћања за приступ Систему или изврши уплату аванса, најкасније 3 (три) радна дана пре почетка испоруке природног гаса.

7.14. Ако корисник не достави инструмент обезбеђења плаћања за приступ Систему или не изврши уплату аванса у року из тачке 7.13, сматра се да је одустао од Уговора о приступу пре почетка његовог извршења.

7.15. Уговором о приступу ОДС и корисник уговарају међусобна права и обавезе које настају поводом приступа Систему ради дистрибуције природног гаса.

7.16. ОДС се уговором о приступу обавезује да одређену количину природног гаса преузме на месту улаза у дистрибутивни систем и за корисника испоручи на уговореном месту излаза, а корисник се обавезује да услугу приступа систему плаћа ОДС-у за сво време трајања уговора у износу који ОДС обрачунава применом акта који доноси у складу са Законом и методологијом за одређивање цене приступа дистрибутивном систему за природни гас.

7.17. Право приступа дистрибутивном систему корисник има за време важења уговора о приступу који се закључује, по правилу, на неодређено време.

7.18. Уговором о приступу ОДС и корисник уговарају испоруку природног гаса на излазима са Система који могу бити:

- места предаје у објект крајњег купца и
- места повезивања са дистрибутивним системом на ком ОДС испоручује природни гас кориснику ради његове даље предаје у систем оператора повезаног дистрибутивног система.

7.19. Уговорени излаз са Система је сваки излаз који је корисник у захтеву за приступ означео као место испоруке, а који је ОДС прихватио и навео на списку излаза који чини прилог и саставни део Уговора о приступу.

7.20. Списак излаза нарочито садржи:

- идентификационе податке крајњег купца (име и презиме/пословно име, адреса/седиште);
- идентификационе податке о месту испоруке на којем се захтева испорука природног гаса крајњем купцу и
- идентификација МРС и локација Излаза који је место повезивања са повезаним дистрибутивним системом.

7.21. Корисник је дужан да за време трајања уговора о приступу благовремено обавештава ОДС о свим променама податка наведеним у списку Излаза, укључујући и обавештење о престанку уговора о продаји природног гаса крајњем купцу.

Обавештење о промени података корисник доставља ОДС-у најкасније у року од 8 (осам) дана од дана настанка или сазнања за промену. По пријему обавештења ОДС ажурира списак излаза о чему обавештава корисника.

7.22. Корисник који има важећи уговор о приступу подноси ОДС-у захтев за приступ за ново место испоруке за случај закључења уговора о продаји са новим крајњим купцем. Након што ОДС утврди испуњеност прописаних услова за приступ Систему, ажурира списак Излаза и доставља обавештење о промени података на списку Излаза у року од осам дана, чиме се уговор о приступу сматра измењеним.

7.23. ОДС ажурира списак Излаза за време важења уговора о приступу, о чему обавештава корисника, када промену података на списку излаза предузима по основу извршења прописаних овлашћења и то:

- престанка уговора о продаји природног гаса због промене снабдевача извршене на захтев крајњег купца сагласно правилима која уређују промену снабдевача;
- искључења крајњег купца из разлога прописаних Законом и прописима донетим на основу Закона;
- истека прописаног рока у ком је крајњи купац изгубио право на резервно снабдевање;

остваривања права на јавно или резервно снабдевање у смислу Закона.

7.24. Ризик предатог природног гаса прелази на ОДС у тренутку преузимања на месту улаза у Систем, а престаје тренутком испоруке за корисника на излазу из система.

7.25. ОДС не одговара за поузданост испоруке природног гаса за случај прекида насталог деловањем више силе, или предузимања мера ограничења испоруке за случај опште несташнице природног гаса.

7.26. Остале обавезе у погледу приступа ближе су утврђене у Моделу уговора о приступу систему за дистрибуцију природног гаса који је дат у Прилогу 2 и чини саставни део Правила.

ПОГЛАВЉЕ 8. ПРИТИСАК И КВАЛИТЕТ ПРИРОДНОГ ГАСА

8.1. Природни гас који се преузима на улазима и испоручује на излазима из система мора да испуни услове у погледу притиска, састава, топлотне вредности, Wobbe индекса и других својстава природног гаса утврђених прописима и Правилима.

8.2. Природни гас који се преузима на улазима и испоручује на излазима не сме да садржи чврсте нечистоће, смолу или супстанце које производе смолу и течности као што су угљоводоници, кондензати, гликоли, вода и слично.

8.3. Природни гас који је преузет на улазу, односно испоручен на излазу се сматра хомогеном запремином, односно сматра се да је природни гас који је одређеног дана ОДС преузео на улазу, односно испоручио на излазу истог квалитета за све кориснике на том улазу, односно излазу.

8.4. Када ОДС није у могућности да испуни уговорене обавезе по питању притиска, количина и квалитета природног гаса на улазу о томе ће обавестити све кориснике на том улазу.

8.5. Притисак природног гаса који се преузима на улазу не сме бити већи од 16 bar, а утврђује се споразумом о радном режиму са оператором повезаног система или произвођачем гаса.

8.6. Притисак природног гаса који се испоручује на излазу утврђује се споразумом о радном режиму са оператором повезаног система, односно решењем којим се одобрава прикључење објекта крајњег купца .

8.7. ОДС се обавезује да, у складу са Правилима и уговором о приступу, обезбеди испоруку природног гаса на излазу истоветног квалитета који је преузео на улазу из транспортног система, односно повезаног дистрибутивног система. У том случају ОДС не одговара за квалитет нити за евентуалну штету насталу испоруком природног гаса на излазима.

Оператор транспортног система (у даљем тексту: ОТС), односно ОДС када на систему постоји постројење за биогас, у погледу хемијских и других својстава природног гаса узоркује, утврђује и прати квалитет природног гаса који се из постројења испоручује у систем у складу са правилима о раду транспортног / узводног дистрибутивног система, односно ових правила.

8.8. ОДС има право да у складу са Правилима прекине преузимање природног гаса на улазима ако утврди да одступа од квалитета који је прописан у Уредби.

8.9. Корисник, односно оператор повезаног дистрибутивног система има право да у складу са Правилима прекине преузимање природног гаса на излазима ако утврди да одступа од квалитета који је прописан у Уредби.

8.10. ОДС има право и да захтева накнаду штете насталу на систему у складу са законом ако је штета настала услед предаје природног гаса неодговарајућег квалитета на улазу у систем.

8.11. ОДС обрачунава и наплаћује кориснику пенале за случај предаје гаса неодговарајућег квалитета ако на улазу корисник преда ас чији је горњи Wobbe индекс изван прописаног опсега из Уредбе.

8.12. У случају да корисник на улазу преда природни гас или биогас чији Wobbe индекс горњи одступа од прописаног опсега из Уредбе, ОДС пенал обрачунава за сваки гасни дан у следећим случајевима:

када је одступање горњег Wobbe индекса од прописаног опсега мање или једнако 5 %, према формули:

$$\text{ПУ} = 0,1 * \text{ЦГН} * \text{КУ1}$$

где су:

ПУ – износ пенала на улазу (у динарима);

ЦГН - цена по којој ОТС који је оператор тржишта обрачунава накнаду за дневни дебаланс у случају када је финална дневна количина дебаланса негативна и коју објављује за сваки гасни дан (у динарима/kWh);

КУ1 - количина природног гаса или биогаса чији Wobbe индекс горњи на улазу одступа од прописаног опсега (у kWh);

- када је одступање горњег Wobbe индекса од прописаног опсега на улазу веће од 5%, а мање или једнако од 10%, према формули:

$$\text{ПУ2} = 0,2 * \text{ЦГН} * \text{КУ2}$$

где су:

ПУ2 - износ пенала другог нивоа на улазу (у динарима);

ЦГН - цена по којој ОТС који је оператор тржишта обрачунава накнаду за дневни дебаланс у случају када је финална дневна количина дебаланса негативна и коју објављује за сваки гасни дан (у динарима/kWh);

КУ2 - количина Гаса чији горњи Wobbe индекс на улазу одступа више од 5% а највише до 10 % од прописаног опсега изражена у kWh.

- када је одступање горњег Wobbe индекса од прописаног опсега веће од 10%, према формули:

$$\text{ПУ3} = 0,5 * \text{ЦГН} * \text{КУ3}$$

где су:

ПУ3 - износ пенала трећег нивоа на улазу (у динарима);

ЦГН - цена по којој ОТС који је оператор тржишта обрачунава накнаду за дневни дебаланс у случају када је финална дневна количина дебаланса негативна и коју објављује за сваки гасни дан (у динарима/kWh);

КУ3 - количина гаса чији горњи Wobbe индекс одступа више од 10 % на улазу изражена у kWh.

8.13. Ако на улазу постоји више корисника, ПУ за сваког корисника се одређује пропорционално количинама природног гаса или биогаса које су утврђене за сваког корисника за тај гасни дан.

8.14. Уз рачун за пенал ОДС доставља кориснику и документацију која садржи податке о улазу и гасном дану у коме је корисник предао природни гас или биогас неодговарајућег квалитета у систем, укупно предатој количини природног гаса или биогаса неодговарајућег квалитета и документацију на основу које је утврђено да је дошло до предаје природног гаса или биогаса неодговарајућег квалитета.

8.15. Корисник има право да обрачунава и наплаћује ОДС пенал за случај предаје природног гаса или биогаса неодговарајућег квалитета ако је ОДС на Излазу кориснику испоручио природни гас или биогас чији је Wobbe индекс горњи изван прописаног опсега из Уредбе.

8.16. У случају да ОДС на Излазу испоручи природни гас или биогас чији Wobbe индекс горњи одступа од прописаног опсега из Уредбе, корисник обрачунава пенал ОДС-у за сваки гасни дан у следећим случајевима:

када је одступање од прописаног опсега горњег Wobbe индекса мање или једнако 5%, према формули:

$$\text{ПИ} = 0,1 * \text{ЦГН} * \text{КИ1}$$

где су:

ПИ – износ пенала на излазу (у динарима);

ЦГН - цена по којој ОТС који је оператор тржишта обрачунава накнаду за дневни дебаланс у случају када је финална дневна количина дебаланса негативна и коју објављује за сваки гасни дан (у динарима/kWh);

КИ1 - количина природног гаса или биогаса чији Wobbe индекс горњи на излазу одступа од прописаног опсега (у kWh).

- када је одступање од прописаних граница горњег Wobbe индекса на излазу веће од 5%, а мање или једнако од 10%, према формули:

$$\text{ПИ2} = 0,2 * \text{ЦГН} * \text{КИ2}$$

где су:

ПИ2 – износ пенала другог нивоа на излазу (у динарима);

ЦГН - цена по којој ОТС који је оператор тржишта обрачунава накнаду за дневни дебаланс у случају када је финална дневна количина дебаланса негативна и коју објављује за сваки гасни дан (у динарима/kWh);

КИ2 - количина гаса чији горњи Wobbe индекс на излазу одступа више од 5% а највише 10%, изражена у kWh.

- када је одступање од дозвољених граница горњег Wobbe индекса веће од 10%, према формули:

$$\text{ПИ3} = 0,5 * \text{ЦГН} * \text{КИ3},$$

где су:

ПИЗ – износ пенала трећег нивоа на излазу (у динарима);

ЦГН - цена по којој ОТС који је оператор тржишта обрачунава накнаду за дневни дебаланс у случају када је финална дневна количина дебаланса негативна и коју објављује за сваки гасни дан (у динарима/kWh);

КИЗ - количина гаса чији горњи Wobbe индекс на излазу одступа више од 10% (изражена у kWh).

8.17. Ако на излазу постоји више корисника, ПИ за сваког корисника се одређује пропорционално количинама природног гаса или биогаса које су утврђене за сваког корисника за тај гасни дан.

8.18. Уз рачун за пенал корисник доставља ОДС-у и документацију која садржи податке о излазу и гасном дану у коме је ОДС испоручио природни гас или биогас неодговарајућег квалитета из система, укупно предатој количини природног гаса или биогаса неодговарајућег квалитета и документацију на основу које је утврђено да је испоручен природни гас или биогас неодговарајућег квалитета.

ПОГЛАВЉЕ 9. УТВРЂИВАЊЕ И КОРЕКЦИЈА ДНЕВНИХ КОЛИЧИНА ПРИРОДНОГ ГАСА ПО КОРИСНИЦИМА И РАЗМЕНА ПОДАТАКА

9.1. Увод

9.1.1. ОТС или оператор повезаног дистрибутивног система који испоручују природни гас у систем, достављају ОДС-у податке о дневним количинама природног гаса и квалитету на улазу у систем ОДС-а.

9.1.2. ОДС је дужан да утврди дневне количине природног гаса које су испоручене на сваком излазу.

9.1.3. За излазе са дневним мерењем ОДС утврђује дневне количине на основу очитаног стања на мерној опреми.

9.1.4. За излазе без дневног мерења ОДС утврђује дневне количине на начин прописан у потпоглављу 9.2.

9.1.5. За излаз према повезаном дистрибутивном систему, ОДС утврђује дневне количине природног гаса и распоређује их по корисницима на основу података достављених од стране оператора повезаног дистрибутивног система на излазу.

9.1.6. ОДС утврђује дневне количине природног гаса по корисницима на сваком улазу.

9.2. Правило за утврђивање дневне количине природног гаса на Излазу без дневног мерења

9.2.1. За утврђивање дневних количина природног гаса на излазу без дневног мерења користи се метода за прераспodelу количина. Метода се може применити за све излазе у оквиру једног улаза. Ако у оквиру једног улаза постоји више дистрибутивних мрежа са дневним мерењем, метода се може применити појединачно на сваку дистрибутивну мрежу, а након тога се дневне количине природног гаса по корисницима за тај улаз одређују као збир.

9.2.2. Метода за утврђивање дневних количина природног гаса дата је у следећој табели и у пратећим формулама:

	дан	1	2		м	
улаз (дневно мерење) или дистрибутивна мрежа са својим дневним мерењем	у	у1	у2		ум	Σу
Излази са дневним мерењем	д	д1	д2		дм	Σд
Излази без дневног мерења – ванвршна потрошња	в	в1	в2		вм	Σв
Излази без дневног мерења – равномерна потрошња	р	р1	р2		рм	Σр
Излази без дневног мерења – неравномерна потрошња	н	н1	н2		нм	Σн
Губици	г	г1	г2		гм	Σг

Излази са система се распоређују у групе ванвршна потрошња, равномерна потрошња и неравномерна потрошња на начин дефинисан методологијом којом се одређује цена приступа систему за дистрибуцију природног гаса, с тим што се сви излази из система који припадају крајњим купцима са малом потрошњом без дневног мерења распоређују у групу неравномерна потрошња.

Σу, Σд, Σв, Σр, Σн, Σг- су месечна сума количина природног гаса: на улазу, на излазима са дневним мерењем, на излазима без дневног мерења који припадају групама ванвршна потрошња, односно равномерна потрошња, односно неравномерна потрошња, као и сума месечних губитака на дистрибутивној мрежи.

За излазе који припадају групи ванвршна потрошња дневна количина природног гаса се утврђује следећом формулом:

$$Вм = \Sigma В / n$$

где је n број дана у месецу, односно број дана у којима је било потрошње природног гаса у току месеца уколико је корисник благовремено пријавио почетак и престанак потрошње за тај излаз.

За излазе који припадају групи равномерна потрошња дневна количина природног гаса се утврђује следећом формулом:

$$Рм = \Sigma Р / d$$

где је d број дана у месецу.

За излазе који припадају групи неравномерна потрошња и губитке на дистрибутивној мрежи одређује се коефицијент дана:

$$K_m = (U_m - D_m - V_m - P_m) / (\Sigma U - \Sigma D - \Sigma V - \Sigma P)$$

где је m редни број дана у месецу

За излазе који припадају групи неравномерна потрошња дневна количина природног гаса се утврђује следећом формулом:

$$H_m = K_m \cdot \Sigma H$$

Губици на дистрибутивној мрежи за сваки дан утврђују се следећом формулом:

$$G_m = K_m \cdot \Sigma G$$

9.3. Правило за утврђивање дневне количине природног гаса по корисницима за излаз

9.3.1 Уколико је на излазу са дистрибутивног система крајњи купац, произвођач природног гаса или дистрибутивни систем на којем је један корисник, све количине природног гаса се утврђују за тог корисника.

9.3.2. Ако на излазу има више корисника, ОДС утврђује дневне количине природног гаса на излазу по корисницима, на основу података о испорученим количинама природног гаса које доставља оператор повезаног дистрибутивног система на Излазу, односно крајњи купац који има више корисника.

9.3.3. Оператор повезаног дистрибутивног система на излазу је дужан да достави ОДС-у информацију о расподели количина природног гаса по корисницима на излазу, за сваки гасни дан на коме ОДС врши испоруку.

9.3.4. Уколико оператор повезаног дистрибутивног система на излазу не достави ОДС-у информацију о расподели количина за сваки гасни дан, за претходни гасни месец у року одређеном у тачки 9.5.4, ОДС расподељује укупне дневне количине пропорционално капацитетима утврђеним у складу са методологијом за одређивање цене приступа дистрибутивном систему, за тај гасни месец.

9.3.5. За излазе са више корисника ОДС доставља за сваки гасни дан свим корисницима извештај о расподели дневне количине природног гаса за одређени Излаз који садржи податке о:

- Излазу;
- гасном дану;
- укупној дневној количини природног гаса, испорученој из Система на том излазу;
- дневној количини природног гаса за тог корисника, на том излазу.

9.3.6. Дневна количина природног гаса испоручена на излазу са више корисника једнака је суми дневних количина природног гаса распоређених по корисницима на том излазу.

9.3.7. Излазне корисникове дневне количине природног гаса представљају збир свих количина природног гаса које су распоређене на корисника на свим излазима.

9.4. Правило за утврђивање дневне количине природног гаса по корисницима за улаз

9.4.1. Дневне количине природног гаса корисника на улазу су једнаке дневним количинама природног гаса тог корисника на излазу, изузев корисника који је у оквиру истог правног лица са ОДС-ом. Количине природног гаса за тог корисника на том улазу једнаке су разлици укупних количина природног гаса на том улазу и количина утврђених за све остале кориснике на том улазу.

9.4.2. Када се дистрибутивни систем састоји од више ДГМ, дневне количине природног гаса по корисницима се утврђују за сваку ДГМ.

9.4.3. ДГМ може имати више улаза:

- из транспортног система;
- из повезаног дистрибутивног система.

9.4.4. Када ДГМ има два или више улаза из транспортног система, ти улази се сматрају као један, односно количине природног гаса се сабирају по свим улазима у ту ДГМ, а дневне количине по корисницима се одређују на начин описан у тачки 9.4.1.

9.4.5. Када ДГМ има улаз само из повезаног дистрибутивног система, дневне количине природног гаса по корисницима се одређују на начин описан у тачки 9.4.1.

9.5. Размена података са повезаним операторима система и израда извештаја по корисницима на улазу/излазу

9.5.1. ОДС доставља ОТС-у сваког гасног дана податке о количини природног гаса по корисницима за сваки улаз у систем из транспортног система за сваког корисника на местима испоруке са дневним мерењем на дистрибутивном систему.

9.5.2. ОДС који је повезан на дистрибутивни систем другог ОДС ће сваког гасног дана том ОДС за места испоруке са дневним мерењем доставити податке из тачке 9.5.1 ових правила најкасније до 11:00 за период од 06:00 до 10:00 и до 19:00 за период од 06:00 до 18:00 сати текућег гасног дана.

9.5.4. ОДС ће доставити ОТС-у податке из тачке 9.5.1 ових правила најкасније до 12:00 за период од 06:00 до 10:00 и до 20:00 за период од 06:00 до 18:00 сати текућег гасног дана.

9.5.5. ОДС који је повезан на дистрибутивни систем другог ОДС ће сваког гасног дана најкасније до 11.00 часова за претходни гасни дан доставити том ОДС-у податке о количинама природног гаса по корисницима за сваког корисника за места испоруке на дистрибутивном систему која имају дневно мерење.

9.5.5. ОДС ће сваког гасног дана најкасније до 12.00 часова за претходни гасни дан доставити ОТС-у податке о количини природног гаса по корисницима за сваки улаз у дистрибутивни систем за сваког корисника за места испоруке на дистрибутивном систему која имају дневно мерење.

9.5.6. ОДС доставља оператору повезаног дистрибутивног система на излазу податак о укупно испорученим количинама природног гаса за сваки гасни дан претходног месеца најкасније до 16:00 часова другог дана по истеку гасног месеца.

9.5.7. Оператор повезаног дистрибутивног система на излазу доставља ОДС-у информацију о укупно испорученим количинама природног гаса на сваком од излаза, расподељеним по корисницима, за сваки гасни дан најкасније до 10:00 часова четвртог дана по истеку гасног месеца.

9.5.8. ОДС ће сачинити и доставити корисницима извештај расподеле испоручених количина природног гаса по данима по корисницима за сваки излаз, најкасније до 16:00 часова четвртог дана по истеку гасног месеца.

9.5.9. Укупно испоручене дневне количине природног гаса по корисницима на излазу из извештаја се користе за одређивање укупно преузете дневне количине природног гаса по корисницима на улазу на начин описан у тачки 9.4.

9.5.10. ОДС ће доставити повезаном оператору дистрибутивног система на улазу почетну информацију о расподели испоручених количина природног гаса по данима по корисницима из повезаног дистрибутивног система, најкасније до 12:00 часова четвртог дана по истеку гасног месеца.

9.5.11. ОДС ће доставити ОТС-у информацију о расподели испоручених количина природног гаса по данима по корисницима на улазу у систем из транспортног система, најкасније до 16:00 часова четвртог дана по истеку гасног месеца.

9.6. Расподела дневних количина природног гаса на излазу за крајњег купца на којем има више корисника

9.6.1. За Иилазе према крајњем купцу који има више корисника, корисник који нема уговор о продаји природног гаса са потпуним снабдевањем је дужан да ОДС-у достави информацију о количинама природног гаса за наредни гасни дан, претходног гасног дана до 10:00 часова.

9.6.2. Када на излазу за крајњег купца има више корисника, расподељена количина природног гаса за корисника са Уговором о продаји природног гаса са потпуним снабдевањем утврђује се као разлика између укупно измерене количине природног гаса на том излазу и количине природног гаса из информације корисника према ОДС-у, који нема уговор о продаји природног гаса са потпуним снабдевањем са крајњим купцем.

9.6.3. За корисника који са крајњим купцем нема уговор о продаји природног гаса са потпуним снабдевањем, дневне количине природног гаса једнаке су количинама природног гаса из информације корисника достављене ОДС-у.

9.7. Корекција дневних количина природног гаса по корисницима

9.7.1. Дневне количине природног гаса се коригују по корисницима у случају накнадно установљене неисправности мерне опреме или погрешно извршеног обрачуна количине природног гаса.

9.7.2. Корисник и ОДС имају право да у року од 90 (деведесет) дана од издавања рачуна за приступ дистрибутивном систему коригују раније утврђене количине природног гаса на одређеном излазу за одређен временски период.

9.7.3. Количина природног гаса која је утврђена у складу са потпоглављем 4.7.3. се распоређује по данима у периоду током кога је мерење било неисправно на начин прописан у потпоглављу 9.2.

9.7.4. Дневна количина природног гаса за сваког корисника за сваки дан се утврђује на начин прописан у потпоглављима 9.4. и 9.6.

9.7.5. ОДС је дужан да сачини и достави извештај за корекцију количина природног гаса свим корисницима на излазу на којем је коригована количина природног гаса.

9.7.6. Извештај за корекцију количина природног гаса садржи:

- излаз на који се односи корекција;
- дан на који се односи корекција;
- дневне количине које се коригују;
- дневне количине које се коригују, по корисницима.

9.7.7. ОДС ће услед промене количине природног гаса испоставити нови обрачун за све кориснике.

9.7.8. Корекција дневних количина на једном улазу/излазу не проузрокује промене на другим улазима/излазима.

ПОГЛАВЉЕ 10. НАЧИН ОБРАЧУНА И ПЛАЋАЊЕ

10.1. Увод

10.1.1. Обрачун и плаћање по основу услуге дистрибуције се врши између ОДС-а и корисника.

10.1.2. ОДС врши обрачун једанпут месечно за приступ систему на основу методологије којом се одређује цена приступа систему за дистрибуцију природног гаса и. пенал за случај предаје гаса неодговарајућег квалитета на улазу на основу тачака 8.11-8.14.

Корисник врши обрачун једанпут месечно за пенал за случај испоруке гаса неодговарајућег квалитета на излазу на основу тачака 8.15-8.18.

10.1.3. ОДС израђује обавештење које садржи извештаје на дневном нивоу за количине природног гаса на улазу/излазу. ОДС доставља кориснику обавештење уз рачун за приступ систему.

10.1.4. На основу уговора о приступу, ОДС издаје рачун кориснику за приступ систему и за пенал за случај предаје гаса неодговарајућег квалитета на улазу најкасније 10 (десетог) дана у месецу за услугу дистрибуције извршену у претходном гасном месецу.

Корисник издаје рачун ОДС за пенал за случај испоруке гаса неодговарајућег квалитета на излазу најкасније 10 (десетог) дана у месецу за услугу дистрибуције извршену у претходном гасном месецу.

10.1.5. Корисник и ОДС могу да уложе приговор на испостављени рачун и обавештење у року од 3 (три) радна дана од дана пријема рачуна. Рок за одговор на приговор је 3 (три) радна дана од датума пријема приговора.

10.1.6. Корисник своје обавезе према ОДС-у може да измири авансним уплатама или плаћањем рачуна уз обезбеђење одговарајућег инструмента обезбеђења плаћања за услугу дистрибуције.

10.1.7. Рок за плаћање рачуна из тачке 10.1.4 је 8 (осам) дана од дана пријема рачуна.

10.1.8. Уколико корисник или ОДС не плате рачун у року, за сваки дан кашњења обрачунава се законска затезна камат.

10.1.9. Уколико корисник не плати рачун у року, ОДС доставља опомену да ће у случају неплаћања рачуна у додатном року од 5 (пет) дана, износ неплаћеног рачуна наплатити активирањем инструмента обезбеђења плаћања за услугу дистрибуције.

10.2. Авансно плаћање

10.2.1. ОДС испоставља кориснику предрачун на основу уговора о приступу најкасније 8 (осам) радних дана пре почетка гасног месеца, а корисник је дужан да предрачун плати најкасније 3 (три) радна дана пре почетка гасног месеца.

10.2.2. Износ аванса се обрачунава према формули:

$$ИА = 2 * K_m * TE$$

где су:

ИА - износ аванса по уговору о приступу (у динарима);

K_m - максимална месечна количина природног гаса у претходној години на свим постојећим местима испоруке, увећана за уговорене максималне месечне количине на новоприкљученим местима испоруке, за тог корисника (у kWh);

ТЕ - тарифа за енергент ОДС-а израчуната у складу са методологијом за одређивање цене приступа систему која се примењује за домаћинства (у динарима/kWh).

10.2.3. ОДС не обрачунава и не плаћа камату на износ уплаћеног аванса.

10.2.4. ОДС ће вратити кориснику преостали део аванса у року од 5 (пет) дана од дана престанка важења уговора о приступу.

10.3. Инструменти обезбеђења плаћања

ОДС овим Правилима утврђује следеће инструменте обезбеђења плаћања услуге дистрибуције:

- банкарска гаранција,
- наменски депозит или
- менице.

10.3.1. Банкарска гаранција

10.3.1.1. Корисник је дужан да достави ОДС-у банкарску гаранцију издату од банке која има дозволу за рад Народне банке Србије, којом се гарантује плаћање услуге дистрибуције у складу са потпоглављем 10.1.

10.3.1.2. Банкарска гаранција за услугу дистрибуције се издаје у вредности која се обрачунава према формули:

$$\text{ИБГ} = 2 * K_m * \text{ТЕ}$$

где су:

ИБГ - износ банкарске гаранције по уговору о приступу (у динарима);

K_m - максимална месечна количина природног гаса у претходној години на свим постојећим местима испоруке, увећана за уговорене максималне месечне количине на новоприкљученим местима испоруке, за тог корисника (у kWh);

ТЕ - тарифа за енергент ОДС-а израчуната у складу са методологијом за одређивање цене приступа систему која се примењује за домаћинства (у динарима/kWh).

10.3.1.3. Банкарска гаранција за услугу дистрибуције треба да буде неопозива, допуњива, безусловна и платива на први позив са роком важности од 60 (шездесет) дана по завршетку године.

10.3.1.4. ОДС ће на захтев корисника вратити кориснику банкарску гаранцију у року од 5 (пет) радних дана од дана подношења захтева под условом да је престало важење уговора о приступу и да је измирио све своје обавезе по уговору о приступу за који је гаранција издата.

10.3.2. Наменски депозит

10.3.2.1. Корисник је дужан да депонује средства на посебном рачуну код банке која има дозволу за рад издату од стране Народне банке Србије, по основу наменског

депозита за услугу дистрибуције којим се гарантује плаћање услуге дистрибуције у складу са потпоглављем 10.1.

10.3.2.2. Наменски депозит за услугу дистрибуције полаже се у вредности која се обрачунава према формули:

$$\text{ИД} = 2 * K_m * TE$$

ИД - износ наменског депозита по уговору о приступу (у динарима);

K_m - максимална месечна количина природног гаса у претходној години на свим постојећим местима испоруке, увећана за уговорене максималне месечне количине на новоприкљученим местима испоруке, за тог корисника (у kWh);

ТЕ - тарифа за енергент ОДС-а израчуната у складу са методологијом за одређивање цене приступа систему која се примењује за домаћинства (у динарима/kWh).

10.3.2.3. Средства наменског депозита за услугу дистрибуције полажу се за период 60 (шездесет) дана по завршетку године.

10.3.2.4. ОДС ће на захтев корисника ослободити корисника обавезе држања наменског депозита за услугу дистрибуције у року од 5 (пет) радних дана од дана подношења захтева под условом да је престало важење уговора о приступу и да је измирио све своје обавезе по уговору о приступу за који је наменски депозит положен.

10.3.2.5. Корисник, ОДС и банка закључују уговор којим ће се уредити начин полагања депозита и наплата потраживања ОДС-а по основу доспелих обавеза, по уговору о приступу.

10.3.3. Менице

10.3.3.1. Корисник који је у последњих 6 (шест) месеци уредно извршавао своје обавезе по уговору о приступу, може као инструмент обезбеђења плаћања доставити менице регистроване у Републици Србији.

10.3.2.2. Менице за услугу дистрибуције издају се у вредности која се обрачунава према формули:

$$\text{ИМ} = 2 * K_m * TE$$

ИМ - износ менице по уговору о приступу (у динарима);

K_m - максимална месечна количина природног гаса у претходној години на свим постојећим местима испоруке, увећана за уговорене максималне месечне количине на новоприкљученим местима испоруке, за тог корисника (у kWh);

ТЕ - тарифа за енергент ОДС-а израчуната у складу са методологијом за одређивање цене приступа систему која се примењује за домаћинства (у динарима/-kWh).

10.3.2.3. Бланко соло менице са меничним овлашћењима у којима корисник овлашћује ОДС да менице са клаузулом „без протеста“ може попунити и предати на принудну наплату ради намирења својих потраживања за период 60 (шездесет) дана по завршетку године.

10.3.2.4. ОДС ће на захтев корисника вратити кориснику менице за услугу дистрибуције у року од 5 (пет) радних дана од дана подношења захтева под условом да је престало важење уговора о приступу и да је измирио све своје обавезе по уговору о приступу за који су менице издате.

ПОГЛАВЉЕ 11: ПРАВИЛА ТРАНСПАРЕНТНОСТИ

11.1. ОДС објављује на својој интернет страници или огласној табли:

- текст Правила са обрасцима захтева, План развоја, Програм одржавања и друге податке од значаја за недискриминаторан приступ систему;
- табеларни преглед са локацијом и називима ДГМ са ознакама, локацијама и капацитетима свих улаза и излаза према другим дистрибутивним системима, као и ознакама и локацијама излаза, изузев излаза за крајње купце са малом потрошњом;
- укупан број излаза за крајње купце са малом потрошњом на свакој ДГМ;
- податке о квалитету преузетог природног гаса и притиску на свим улазима.

11.2. ОДС објављује на својој интернет страници цену приступа систему.

ПОГЛАВЉЕ 12: ПОСТУПЦИ У СЛУЧАЈУ ПОРЕМЕЋАЈА У РАДУ ДИСТРИБУТИВНОГ СИСТЕМА

12.1. Увод

12.1.1. Постоје две врсте поремећаја:

- поремећај у раду система;
- поремећај на тржишту.

12.1.2. Поремећај у раду система је краткотрајни поремећај услед хаварија и других непредвиђених ситуација због којих је угрожена сигурност рада Система, као и због непредвиђених и неопходних радова на одржавању гасоводних објеката или неопходних радова на проширењу система.

12.1.3. Поремећај на тржишту је поремећај када је угрожена сигурност снабдевања крајњих купаца или рада система због недовољне понуде на тржишту природног гаса или наступања других ванредних околности.

12.2. Поремећај у раду система

12.2.1. За случај настанка краткотрајних поремећаја у раду система, ОДС предузима следеће:

- преусмерава дистрибуцију природног гаса на делове ДГМ који нису захваћени поремећајем са циљем обезбеђивања снабдевања крајњих купаца;
- максимално користи природни гас из лајнпака;
- захтева од крајњих купаца, који имају могућност, да замене природни гас другим енергентом;
- спроводи мере које је ОДС утврдио у плану ограничења испоруке природног гаса, ако све претходно наведене мере није могуће реализовати или ако и поред њиховог предузимања испоруку није могуће обезбедити због насталог поремећаја.

12.2.2. ОДС ће без одлагања обавестити корисника о разлозима и трајању ограничења и прекида испоруке природног гаса.

12.2.3. Изузетно, ОДС може без претходног обавештења ограничити или прекинути испоруку природног гаса у случају дејства више силе, хаварије и у другим непредвиђеним случајевима, о чему је дужан да у најкраћем року обавести корисника.

12.2.4. ОДС води евиденцију о свим ограничењима и прекидима у испоруци природног гаса насталих услед поремећаја у раду система и њиховом временском трајању.

12.3. Поремећај на тржишту

12.3.1. У случају када је угрожена сигурност снабдевања крајњих купаца као и за случај опште несташице природног гаса и других ванредних околности на тржишту, ОДС предузима мере утврђене планом ограничења потрошње природног гаса, сагласно редоследу ограничења испоруке.

12.3.2. ОДС, на основу плана ограничења потрошње природног гаса, спроводи мере ограничења испоруке природног гаса у случају опште несташице природног гаса, након што Влада Републике Србије донесе одлуку о примени ових мера, и о томе благовремено обавештава кориснике система.

12.3.3. Ако корисник одбије да спроведе план ограничења испоруке природног гаса, ОДС ће кориснику ограничити или прекинути испоруку природног гаса.

ПОГЛАВЉЕ 13: ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

13.1. Овлашћени представник

13.1.1. Сваки корисник је дужан да именује овлашћеног представника за потребе обавештавања или преписке у сврху извршавања и спровођења Правила и да о овлашћеном представнику писмено обавести ОДС-а.

13.1.2. Акт о именовању овлашћеног представника треба да садржи:

- име и презиме овлашћеног представника;
- врсту обавештења или преписке за које је овлашћен;
- датум од којег именовање ступа на снагу;
- адресу овлашћеног представника за пријем поште;
- број телефона;
- број мобилног;
- адресу електронске поште (e-mail).

13.1.3. Уколико корисник именује другог овлашћеног представника или промени врсту обавештења или преписке за коју је овлашћени представник именован, ново именовање односно промена овлашћења ступа на снагу даном пријема таквог обавештења.

13.1.4. Уколико се промене други подаци садржани у овлашћењу, корисник је дужан да о њиховој промени без одлагања обавести ОДС-а.

13.1.5. Корисник је одговоран за поступке свог овлашћеног представника.

13.2. Обавештавање и преписка

13.2.1. Предаја поднесака и достављање писмена врши се, по правилу, непосредном предајом путем достављача, преко поште или електронским путем.

13.2.2. Достављање одлуке ОДС-а донете у поступку решавања о захтеву за прикључење и приступ систему врши се у складу са законом који уређује општи управни поступак.

13.2.3. Предаја и достављање писмена врши се радним даном.

Предаја и достављање писмена непосредно преко достављача, путем поште или електронским путем сматра се извршеним:

- уколико се достављање врши преко достављача - даном уручења писмена ОДС-у или кориснику (у даљем тексту: примаоцу), односно његовом запосленом; лице коме је писмено уручено дужно је да на копији примљеног писмена стави датум пријема, потпис и печат и да га врати достављачу;
- уколико се достављање врши преко поште – препорученом пошљицом, даном уручења препоручене пошљице примаоцу;
- уколико се достављање врши електронским путем - пошљикалац прими потврду о пријему електронског документа.

13.2.4. Ако ОДС или корисник промене седиште, број телефона или адресу електронске поште, дужни су да о томе у року од 3 (три) радна дана обавесте другу страну.

13.3. Поверљивост података

13.3.1. ОДС са једне и корисник са друге стране обезбеђују тајност комерцијалних, пословних и техничких података које су обе стране достављале у току извршавања

обавеза из закона, других прописа, Правила, укључујући и податке из уговора о приступу, као и друге податке који су му доступни.

13.3.2. Поверљивим комерцијалним, пословним и техничким податаком сматрају се подаци и информације које су:

- законом, другим прописом или службеним актом заснованим на закону одређени као пословни, односно комерцијално поверљив податак;
- подаци у предмету у којем се решава о захтевима за приступ систему, односно жалби на одлуку ОДС донету у овом предмету, под условима утврђеним законом којим се уређује општи управни поступак;
- подаци и цели документи које корисник у извршавању обавеза из закона, прописа и Правила посебно означили као поверљив податак стављањем ознаке поверљивости.

13.3.3. Сумарни подаци за улаз/излаз, не сматрају се поверљивим, као ни основне информације о раду система, укључујући информације о поремећајима и другим ванредним околностима и подаци о оптерећењу система које ОДС објављује у форми која не нарушава поверљивост информација корисника.

13.3.4. ОДС или корисник може открити поверљиви податак само уз претходну писмену сагласност друге стране. Писмена сагласност одређује за коју се сврху информације или подаци могу објавити.

13.3.5. Не сматра се повредном тајности података уколико страна открије поверљиви податак на основу захтева суда или другог државног органа, Агенције, као и кредитне или друге финансијске организације у циљу прибављања инструмента обезбеђења у складу са Правилима.

13.3.6. Корисник и ОДС су дужни да у периоду од 3 (три) године од престанка важења уговора о приступу, чувају тајност поверљивих података.

13.3.7. У циљу обезбеђивања техничких предуслова за извршење обавеза из уговора о приступу, ОДС има право да податке корисника који се сматрају поверљивим пословним подацима размењује са операторима повезаних система сагласно Правилима и закљученом споразуму о радном режиму између ОДС и оператора повезаног система.

13.4. Виша сила

13.4.1. Уговорне стране се ослобађају од одговорности за потпуно или делимично неизвршење обавеза из уговора о приступу, уколико је то последица неочекиваних, непредвиђених и неизбежних догађаја који су настали након ступања уговора о приступу на снагу, и уговорна страна их није проузроковала нити је могла да их спречи (случај више силе).

13.4.2. Случајем више силе сматрају се следећи догађаји: природне катастрофе, пожари, озбиљна оштећења транспортног и дистрибутивног система, рат, грађански рат, међународне санкције, акт државног органа као и друге околности који одлажу или спречавају извршавање уговора о приступу.

13.4.3. Уколико су околности више силе непосредно утицале на извршење обавеза из Уговора, рок за извршење обавеза се продужава за период деловања наведених околности.

13.4.4. Уговорна страна која услед деловања више силе не може да изврши своје уговорне обавезе, мора у писменој форми без одлагања да обавести другу уговорну страну о почетку, очекиваном трајању, престанку као и последицама деловања више

силе, најкасније 5 (пет) радних дана од почетка као и од престанка деловања више силе.

13.4.5. Уколико околности више силе нису општепознате чињенице, уговорна страна која се позива на вишу силу мора доставити другој уговорној стране доказ о деловању више силе у року од 20 (двадесет) радних дана о дана настанка околности више силе.

13.5. Решавање спорова

13.5.1. Уколико настане спор између ОДС и корисника у извршавању уговора о приступу, ОДС и корисник ће настојати да спор реше споразумом.

13.5.2. ОДС и корисник се могу споразумети да ради решавања појединих спорних питања из уговора о приступу ангажују овлашћену институцију, акредитовану лабораторију или стручно лице одговарајуће области.

13.5.3. Уколико ОДС и корисник настали спор не реше споразумно на начин из тачке 13.5.1. и 13.5.2. спор ће решити стварно надлежан суд уговорене месне надлежности.

13.6. Измене Правила

13.6.1. ОДС може приступити измени Правила по поднетом образложеном предлогу који оцени оправданим.

13.6.2. Уколико ОДС не прихвати предлог за измену Правила, о разлозима неусвајања предлога обавештава подносиоца и Агенцију у року од 60 дана од дана пријема предлога.

ПОГЛАВЉЕ 14: ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

14.1. ОДС и оператор повезаног система на улазу ће закључити споразум о радном режиму у складу са потпоглављем 5.1. у року дефинисаном у правилима рада повезаног оператора система ОДС и оператор повезаног система на излазу ће закључити споразум о радном режиму у складу са потпоглављем 5.2. у року од 2 (две) године од дана ступања на снагу Правила

14.2. ОДС ће први план одржавања из Поглавља 6. по овим Правилима донети најкасније до 01. децембра 2026. године.

14.3. Метода за утврђивање дневних количина природног гаса из тачке 9.2.1 ће се користити до утврђивања начина процене преузимања дневних количина природног гаса без дневног мерења од стране оператора транспортног система.

14.4. Правила се, по добијању сагласности Агенције, објављују се на интернет страници ОДС-а и Агенције.

Председник Управног/Надзорног одбора,
ИМЕ И ПРЕЗИМЕ

Број:

у МЕСТО, -----, 2026. године

Прилог 1

Wobbe индекс горњи	13.22 – 15.37 (kWh/m ³)
Горња топлотна вредност GCV 25/0°C	10.38 – 12.20 (kWh/m ³)

Својства природног гаса на улазима и излазима са дистрибутивног система морају бити у складу и са следећим вредностима:

Хемијски састав (mol%)

метан (C ₁)	min. 92
етан (C ₂)	max. 4
пропан (C ₃)	max. 2
бутани (C ₄)	max. 1,5
пентани и тежи (C ₅ +)	max. 0,5
хексан	max. 0,2
азот(N ₂)	max. 2
угљен диоксид(CO ₂)	max. 1
кисеоник (O ₂)	max. 0,02

Садржај сумпора

водоник-сулфид	max. 2
сумпор из меркаптана	max. 5,6
сумпор укупно	max. 20

Тачка росе воде	- 8°C (на апсолутном притиску 3.92 MPa)
-----------------	---

Прилог 2

Предузеће _____, адреса _____, матични број _____, ПИБ _____, кога заступа директор _____, као оператор дистрибутивног система (у даљем тексту: ОДС)

и

_____, матични број _____, ПИБ _____ кога заступа директор _____, (у даљем тексту: Корисник)

(у даљем тексту заједнички: уговорне стране)

МОДЕЛ УГОВОРА О ПРИСТУПУ ДИСТРИБУТИВНОМ СИСТЕМУ ПРИРОДНОГ ГАСА

Опште одредбе

Члан 1.

Уговорне стране овим уговором сагласно констатују да је:

1) Корисник упознат са прописаним условима приступа дистрибутивном систему природног гаса који су, у складу са законом који уређује област гаса (у даљем тексту: Закон) и Правилима о раду дистрибутивног система природног гаса ОДС-а (у даљем тексту: Правила), ближе уређени овим уговором и да прихвата њихову пуну примену, као и да се обавезује да ће за случај измене услова приступа дистрибутивном систему у току важења овог уговора на писмени позив ОДС-а приступити његовом усклађивању;

2) Корисник за потребе снабдевања крајњих купаца, а на основу закључених уговора о продаји природног гаса, поднео ОДС-у уредан захтев за приступ дистрибутивном систему природног гаса бр. _____ од _____ године, чиме је учинио понуду ОДС - у за закључење овог уговора коју је ОДС прихватио, пошто је утврдио испуњеност прописаних услова за приступ, о ком прихвату понуде је Корисник обавештен достављањем овог уговора потписаног од стране ОДС-а.

Предмет уговора

Члан 2.

Овим Уговором уговорне стране уређују, у складу са Законом, другим прописима и Правилима, међусобна права и обавезе које настају поводом дистрибуције природног гаса.

ОДС се овим уговором обавезује да одређену количину природног гаса преузме на Улазу у дистрибутивни систем и за Корисника испоручи на уговореном месту/местима Излаза са дистрибутивног система, а Корисник се обавезује да ОДС-у плати услугу приступа дистрибутивном систему за природни гас (у даљем тексту: услуга дистрибуције

природног гаса) у износу који ОДС обрачуна применом акта који доноси у складу са Законом и методологијом за одређивање цене приступа дистрибутивном систему за природни гас.

Трошкови приступа дистрибутивном систему за природни гас обрачунавају се у складу са важећим ценовником прописаним од стране ОДС-а, одобреним од стране надлежног органа.

Обрачунски период за који ОДС испоставља рачун за услугу приступа дистрибутивном систему за природни гас је један календарски месец. ОДС испоставља рачун Кориснику једном месечно, након завршека обрачунског периода.

Члан 3.

Уговорено место излаза у смислу члана 2. овог уговора је свако место које је Корисник означио у поднетом захтеву за приступ, а ОДС прихватио и навео на Списку излаза који чини прилог овог уговора, на којем се ОДС обавезао да за Корисника испоручује природни гас:

1) у објекте крајњих купаца које Корисник снабдева у складу са закљученим уговорима о продаји природног гаса када су објекти прикључени на систем ОДС-а;

2) на МРС која је место повезивања са системом оператора повезаног дистрибутивног система на којој Корисник преузима природни гас ради испоруке крајњим купцима чији су објекти прикључени на систем суседног оператора дистрибутивног система.

Списак излаза из става 1. овог члана дат је у прилогу и чини саставни део овог уговора.

Права и обавезе уговорних страна

Члан 4.

Уговорне стране су сагласне да ОДС има право да:

1) Кориснику наплати услугу дистрибуције природног гаса обрачунату на основу акта који ОДС доноси у складу са Законом, методологијом за одређивање цене приступа дистрибутивном систему за природни гас и важећим ценовником прописаним од стране ОДС-а;

2) активира инструмент обезбеђења плаћања ако Корисник не измири о року доспеле обавезе за услугу дистрибуције природног гаса;

3) обустави испоруку природног гаса Кориснику, када је Корисник крајњи купац, због неплаћања доспелих обавеза или других разлога прописаних Законом и прописима донетим на основу Закона;

4) у складу са прописима и овим уговором, ограничи односно прекине испоруку природног гаса:

- за случај извођења планираних радова на редовном одржавању дистрибутивног система у смислу Правила;

- због потребе предузимања утврђених мера за случај краткотрајних поремећаја услед хаварија и других непредвиђених ситуација због којих је

угрожена сигурност рада система, као и наступања опште несташице или других ванредних околности сагласно прописима;

- ако Корисник преда природни гас у дистрибутивни систем из Поглавља 8. Правила, а у квалитету који одступа од карактеристика које се сматрају уговореним, а које су прописане у Прилогу 1 Правила.

Члан 5.

ОДС се овим уговором обавезује да:

1) Кориснику обезбеди приступ дистрибутивном систему ради предаје и испоруке природног гаса на уговореним излазима како су они наведени на последњем ажурираном Списку излаза;

2) ажурира Списак излаза ради измене уговора у смислу члана 12., а у вези са чланом 3. овог уговора, и то:

- по основу прихватања благовремено достављене понуде Корисника за измену овог уговора због престанка уговора о продаји са крајњих купцем, промене података о месту излаза, усвајања захтева Корисника за приступ систему за новоприкљученог крајњег купца, усвајања захтева Корисника за приступ систему за потребе снабдевања крајњег купца који мења снабдевача;

- мимо захтева крајњег купца, а на основу извршења прописаних овлашћења која ОДС има по Закону и прописима донетим на основу Закона, у смислу искључења крајњег купца, обуставе испоруке природног гаса крајњем купцу и ажурирања Списка излаза по сили Закона (губитак права на резервно снабдевање, остваривање права на јавно снабдевање).

3) Кориснику обезбеди мерне податке на излазу за сваки гасни дан током трајања овог уговора у складу са Правилима;

4) достави Кориснику извештај о квалитету природног гаса;

5) обавести Корисника када није у могућности да испуни уговорену обавезу по питању притиска, количине и квалитета природног гаса;

6) на улазу у дистрибутивни систем природног гаса из поглавља 8. Правила преузима природни гас само ако његов квалитет одговара захтевима прописаним у Прилогу 1. Правила и да на уговореним излазима са ових дистрибутивних система испоручује природни гас чији квалитет не одступа од карактеристика природног гаса прописаних у Прилогу 1 Правила;

ОДС има и друга права и обавезе утврђене Законом, другим прописима, као и Правилима.

Члан 6.

Уговорне стране су сагласне да Корисник има право да:

1) ОДС-у на улазу у дистрибутивни систем предаје природни гас ради његове испоруке до уговорених места излаза за све време важења овог уговора;

2) захтева промене на Списку излаза на начин прописан Правилима у циљу измене овог уговора;

3) буде обавештен о количинама и квалитету природног гаса који ОДС испоручује на уговореним излазима;

4) захтева обуставу испоруке крајњем купцу који није измирио своје обавезе према кориснику из уговора о продаји природног гаса.

Члан 7.

Овим уговором Корисник се обавезује да:

1) плати ОДС-у доспелу накнаду за услугу дистрибуције обрачунату на основу акта који доноси ОДС у складу са Законом, методологијом за одређивање цене приступа систему за дистрибуцију природног гаса и важећим ценовником прописаним од стране ОДС-а за све време трајања овог уговора без обзира да ли је користио услугу дистрибуције природног гаса;

2) по претходном налогу ОДС-а, ограничи или прекине предају природног гаса на улазу и/или преузимање на излазу из разлога утврђених у члану 4. тачка 4) овог уговора;

3) обавести ОДС о свим променама које су настале на страни Корисника након закључења овог уговора.

4) обезбеди инструменте обезбеђења плаћања за све време важења овог уговора;

5) обавештава ОДС за време трајања овог уговора о свим променама података наведеним у Списку излаза, укључујући и обавештење о престанку уговора о продаји природног гаса крајњем купцу, најкасније у року од 8 (осам) дана од дана настанка или сазнања за промену података.

6) на улазу у дистрибутивни систем природног гаса из Поглавља 8. Правила предаје природни гас карактеристика прописаних у Прилогу 1 Правила;

Корисник има и друга права и обавезе утврђене Законом, другим прописима, као и Правилима.

Плаћање услуге дистрибуције природног гаса

Члан 8.

Корисник може да ОДС-у плати услугу дистрибуције природног гаса авансно или по испостављеном рачуну.

Уколико корисник услугу дистрибуције природног гаса плаћа авансно, дужан је да уплату изврши у року утврђеном у потпоглављу 10.2. Правила.

Уколико корисник услугу дистрибуције природног гаса плаћа по рачуну, дужан је да уплату изврши у року од 8 (осам) дана од дана пријема рачуна.

Корисник је дужан да плати ОДС-у законску затезну камату за сваки дан кашњења, уколико не плати рачун за услугу дистрибуције природног гаса у року из става 3. овог члана.

Инструменти обезбеђења плаћања

Члан 9.

Корисник је дужан да у сврху обезбеђења плаћања услуге дистрибуције природног гаса достави ОДС-у инструмент обезбеђења плаћања, на начин и у року утврђеном Правилима, а најкасније на дан потписивања уговора.

Трајање, измена и престанак уговора

Члан 10.

Уговорне стране овај уговор закључују на неодређено време.

Члан 11.

Уколико корисник не достави инструмент обезбеђења плаћања или не уплати аванс у року утврђеном Правилима сматра се да је одустао од овог уговора пре почетка његовог извршења.

Члан 12.

Уговорне стране су сагласне да овај уговор остаје на снази за случај промена података наведених на Списку излаза из члана 3. овог уговора, као и промена броја излаза на којима је Корисник имао уговорено снабдевање крајњих купца, уколико ОДС изврши ажурирање Списка излаза у делу на који се настала промена односи сагласно Правилима, на који начин се овај уговор сматра измењеним.

Овај уговор сматра се измењеним у смислу става 1. овог члана на дан:

1) уредног уручења обавештења ОДС-а којим ОДС обавештава Корисника да је прихватио његову понуду за измену уговора у делу насталих промена на уговореним излазима;

2) измене података на Списку излаза које врши ОДС-а по основу прописаних овлашћења која има, а мимо захтева Корисника, под условом да је о извршеној промени Корисника обавестио достављањем писаног обавештења у року од 30 дана.

Уговорне стране сагласне су да се достављена обавештења ОДС-а о извршеној промени на Списку излаза у смислу става 2. тач. 1)-2) овог члана сматрају доказима измене овог уговора и да чине његов саставни део.

Члан 13.

Овај уговор престаје:

- када ОДС ажурира последњи достављени Списак излаза тако да он више не садржи ни једно уговорено место излаза (губитак крајњих купаца по основу извршене промене снабдевача, искључења и обавештења о дану престанка уговора о продаји природног гаса) у ком случају дан престанка уговора је дан обезбеђивања мерних података од стране ОДС-а;

- раскидом уговора у складу са чланом 14. овог уговора.

Члан 14.

Овај уговор се може раскинути споразумом уговорних страна.

Свака уговорна страна има право да једнострано раскине овај уговор са отказним роком од 30 (тридесет) дана од дана достављања писменог обавештења о раскиду.

ОДС има право да раскине овај уговор без отказног рока обавештењем о раскиду уговора у случају да Корисник:

1) не изврши своје финансијске обавезе ни у накнадно остављеном року;

2) не прибави нови инструмент обезбеђења пошто је раније активирано;

3) изгуби лиценцу за обављање енергетске делатности;

4) по позиву ОДС не приступи усаглашавању овог уговора за случај измене и/или допуне Правила у року од 8 (осам) дана од пријема позива ОДС.

Уговор се сматра раскинутим даном пријема обавештења о раскиду од стране Корисника.

Уговорна страна која другој уговорној страни проузрокује штету у извршавању овог уговора, дужна је да проузроковану штету надокнади.

Виша сила

Члан 15.

Уговорне страна се ослобађају од одговорности за потпуно или делимично неизвршење обавеза из овог уговора, уколико је то последица неочекиваног, непредвиђеног и неизбежног догађаја насталог након почетка примене овог уговора, а уговорна страна их није проузроковала нити је могла да их спречи (случај више силе).

Случајем више силе сматрају се нарочито следећи догађаји: природне катастрофе, пожари, озбиљна оштећења транспортног и дистрибутивног система, рат, грађански рат, међународне санкције, акт државног органа, као и друге околности који одлажу или спречавају извршавање уговора.

Уколико су околности више силе непосредно утицале на извршење обавеза из уговора, рок за извршење обавеза продужава се за период деловања наведених околности.

Уговорна страна која услед деловања више силе не може да изврши своје уговорне обавезе, мора у писменој форми, без одлагања, да обавести другу уговорну страну о почетку, очекиваном трајању, престанку као и последицама деловања више силе, најкасније 5 (пет) радних дана од почетка као и од престанка деловања више силе.

Уколико уговорна страна не достави благовремено обавештавање о наступању околности више силе губи право на ослобођење од одговорности због неизвршавања уговорних обавеза услед деловања више силе.

Уколико околност више силе није општепозната чињеница, уговорна страна која се позива на вишу силу мора доставити другој уговорној стране доказ о деловању више силе у року од 20 (двадесет) радних дана о дана настанка околности више силе.

Обавештавање

Члан 16.

Уговорне стране могу у сврху извршавања и спровођења овог уговора одредити овлашћеног представника у складу са Правилима.

Само обавештења и преписке достављена од стране законског заступника Корисника сматра се меродавним обавештењем или преписком, осим уколико Корисник није у складу са Правилима обавестио ОДС-а о одређивању другог лица за свог овлашћеног представника у смислу става 1. овог члана.

Поверљивост података

Члан 17.

ОДС и Корисник су дужни да обезбеде тајност поверљивих податка до којих су дошли на основу или у току извршавања овог уговора, ако су ови подаци поверљиви у смислу закона и других прописа, или ако је ове податке као поверљиве означила једна од уговорних страна у смислу Правила.

Решавање спорова

Члан 18.

Уколико настане спор у извршавању овог уговора, уговорне стране ће настојати да спор реше споразумно.

У случају да уговорне стране не реше настали спор споразумно, уговара се надлежност стварно надлежног суда у _____.

Завршне одредбе

Члан 19.

Уколико било која одредба овог уговора постане неважећа услед измена и/или допуна Правила, остале одредбе овог уговора примењују се уколико нису супротне изменама и/или допунама Правила.

На сва питања која нису уређена овим уговором примењују се непосредно одредбе закона који уређује облигационе односе, Закона, као и одредбе других прописа којима се уређују права и обавезе у пружању услуге дистрибуције природног гаса.

Члан 20.

Овај уговор је закључен даном потписивања од стране овлашћених представника уговорних страна, а примењује се од _____, под условом претходног достављања инструмента обезбеђења плаћања или уплате аванса.

Овај Уговор је сачињен у 6 (шест) истоветних примерака од којих свакој уговорној страни припада по 3 (три) примерка.

Прилог:

- Списак излаза

Оператор дистрибутивног система

Корисник

Прилог уговора: **СПИСАК ИЗЛАЗА**

Уговорне стране сагласне су да Корисник у складу са овим уговором има право приступа дистрибутивном систему ОДС-а, на делу система који чини:

1. дистрибутивни систем природног гаса: _____ (назив и локација) на чијем улазу: _____ (ознака/локација места отпреме) предаје природни гас ОДС-у ради дистрибуције природног гаса до следећих уговорених места излаза, и то:

Уговорена места излаза на ДС име ДС	пословно име/име и презиме крајњег купца	Седиште/адреса крајњег купца	идентификациони број мерног места
1.			
2.			
3.			

Оператор дистрибутивног система

Корисник